

SAGNLANDET LEJRE

Årsrapport 2018

31/3
2019

SAGNLANDET LEJRE – landet du må udforske
Historisk-Arkæologisk Forsknings- og Formidlingscenter

Kongehallen fra G1. Lejre under opbygning. I marts 2018 satte Sagnlandet Lejre genskabelsen af en gigantisk, såkaldt "kongehal" fra 700-tallet i gang. Det arkæologiske forlæg for kongehallen er udgravet kun 2 km fra Sagnlandet ved landsbyen G1. Lejre. Bygningen er den største, vi kender fra hele Danmarks oldtid. Den bygges af dansk egetømmer af bedste kvalitet. Hallen bliver sammen med et tilhørende langhus, "Hirdens Hus", et unikt formidlings- og undervisningsmiljø for den periode, hvor det vi i dag kalder Danmark vokser frem ledet af magtfulde kongeslægter. Projekt SAGNKONGERNES VERDEN er gjort muligt takket være donationer på i alt 75 mio. kr. fra A.P. Møller og Hustru Chastine Mc-Kinney Møllers Fond til almene Formaal og Augustinus Fonden.

SAGNLANDET LEJRE – *landet du må udforske*

Historisk-Arkæologisk Forsknings- og Formidlingscenter

I Sagnlandet Lejre venter 43 ha oplevelsesrigt natur- og kulturlandskab i hjertet af Nationalpark Skjoldungernes Land. Tag på tidsrejse gennem jægerstenalder, jernalder, vikingetid og 1800-tal og nyd de fritgående historiske dyreracer. Besøg de arbejdende historiske værksteder, Potteri og Dragtværksted og hyg med familien eller klassen i Båldalen med sejlads, hyggelige, historiske prøv-selv aktiviteter samt grillpladser.

SAGNLANDET LEJRE – Historisk-Arkæologisk Forsknings & Formidlingscenter
 Slangealléen 2 – 4320 Lejre
 Tlf. 4648 0878 – www.sagnlandet.dk – kontakt@sagnlandet.dk
 CVR-nr: 33247257

SAGNLANDET LEJRE er godkendt som formidlingspartner i Nationalpark Skjoldungernes Land

Indhold

SAGNLANDET LEJRE	5
Besøgstal	5
Gæsternes tilfredshed	7
Markedsføring og Kommunikation	12
Årsresultat 2018.....	15
Samfundsregnskab.....	17
SAGNLANDET LEJRES direkte økonomiske udveksling med samfundet	17
SAGNLANDETS afledte økonomiske bidrag til omsætning i samfundet	18
SAGNLANDET LEJRES indkøbsstruktur.....	19
Konklusion om SAGNLANDET LEJRES betydning i samfundet	20
SAGNKONGERNES VERDEN – Den ikoniske kongehal fra Gl. Lejre under opbygning	21
Sagnkongernes Verden – kildegrundlag og formål.....	22
Dragtproduktion til skoleelever og fortidsfamilier påbegyndt i 2018	24
Avanceret billedskæring vha. 3-D programmering og CNC-skæring	25
Sagnkongernes Verden – organisation og samarbejdspartnere.....	26
1800-TALS SPISEHUS & AKTIVITETSOMRÅDE – nye gæstefaciliteter under opbygning	27
1800-tals Spisehus & Aktivitetsområde – formål og historisk baggrund.....	28
1800-tals Spisehus & Aktivitetsområde – organisation og samarbejdspartnere	29
Netværk og samarbejder for fremme af kulturturisme.....	30
Netværk og samarbejder for fremme af dannelse og læring	31
TAK TIL BIDRAGSYDERE M.FL.	34
2018 – <i>landet du må udforske</i> i ord og billeder	35
Formidling	36
Undervisning.....	41
Undervisningsforløb	41
Pædagogik	43
Skoleevalueringer – tilfredsanalyser af kvalitet og relevans	44
"Gaver til Guder" – et nyt undervisningsforløb udbudt i 2018.....	46
Samarbejder med Professionshøjskolen Absalon om praktikforløb.....	48
Forskning.....	50
Sagnlandet Lejre – en kulturhistorisk feltstation.....	50
De Historiske Værksteder – Potteri og Dragtværksted.....	50
Jydepotter som kaffestel og jagten på det sjældne jydepotteler	51
Projekt 1800 -tals service til Sagnlandets nye historiske Spisehus.....	51
Produktion af pompejanske ten - og vævevægte til udstilling i Kina	52

Rekonstruktion af Vikingetidens dragter i samarbejde med Nationalmuseet	52
Bogudgivelse "Farverige Vikinger" i samarbejde med Københavns Universitet	52
Sagnlandets viden om plantefarvning omsat til kurser	53
Sagnlandets 13. Internationale jæger-samlertræf "Athra Gathering".....	53
Rekonstruktion af hegnshus fra ældre romersk-jernalder fortsat i 2018.....	54
Erhvervssamarbejder	55
Frivillige	57
Sagnlandet Lejres Venner.....	57
Frivillige historiske grupper og foreninger	58
CSR (Coorporate Social Responsibility)	59
Samarbejder med velgørende organisationer	59
Bæredygtighed	60
Formålsparagraf	61
Vision: En Fortid i en Nutid med en Fremtid.....	61
Mission: Jeg prøver og jeg forstår.....	61
Værdigrundlag: Mangfoldighed – Forståelse - Ansvar	62
Organisation.....	63
Bestyrelse.....	64
Direktion	64

Sagnlandet Lejres bestyrelse august 2018 samt enkelte medarbejdere

SAGNLANDET LEJRE

ÅRSRAPPORT 2018

Besøgstal

I 2018 fik Sagnlandet Lejre i alt 63.485 besøg. Det er en fremgang på 6,6 % (+3.950 besøg) i forhold til året før. Besøgsfremgangen er ligeligt fordelt på skole/institutionsbesøg (16.988 i 2018 mod 14.644 i 2017) og turist/familiebesøg (45.229 i 2018 mod 42.915 i 2017). Til gengæld faldt Erhvervsturismebesøg for andet år i træk med -35,8 % (1.268 i 2018 mod 1.976 i 2017 og 2.930 i 2016). Ultimo 2018 blev Møde- & Eventafdeling, der arrangerer særlige firmaarrangementer, møder og events for denne målgruppe, derfor nedlagt. Af det samlede besøgstal udgjorde 92,7% (58.837) danske og 7,3% (4.648) udenlandske besøg. Til sammenligning var fordelingen danske/udenlandske besøg i 2017 henholdsvis 92,6% (55.149) danske og 7,4% (4.386) udenlandske besøg. Det er, i lighed med resten af Danmark, tyskerne, der tegner sig for den største andel af Sagnlandets udenlandske besøgende med 25,8%. Herefter følger Holland og USA med 9,8% på en delt 2'ens plads. Tæt herefter følger Frankrig med 9,4% på 3'ens pladsen. Herefter følger besøgende fra Belgien, Spanien, England og Italien, der udgør mellem 5,8-4,7%. Over 26 forskellige nationer besøgte Sagnlandet i 2018

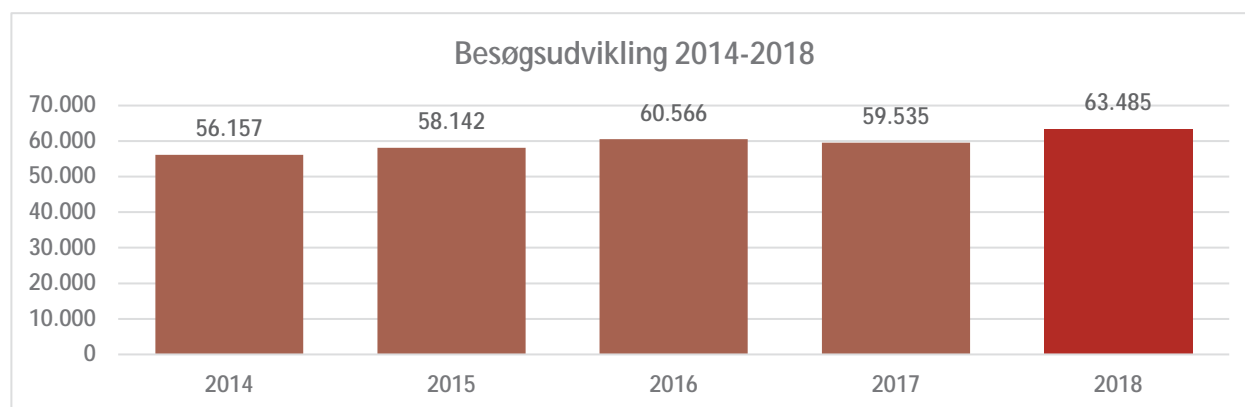

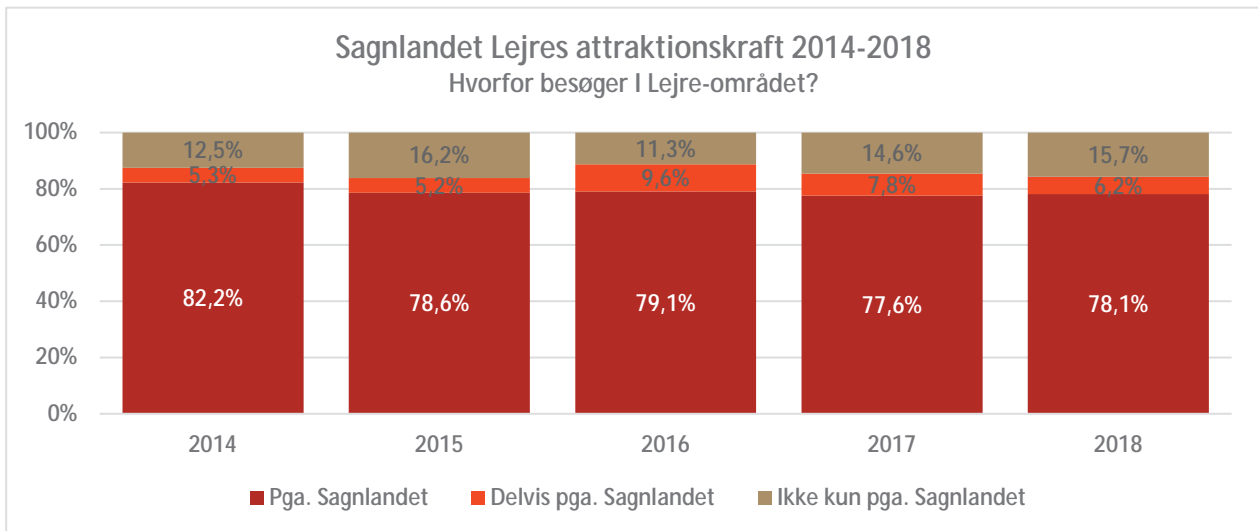
Sagnlandets besøgsfremgang indenfor turist/familiebesøg skyldes i 2018 ikke mindst besøgsrekord til de tre juleweekender i december med gratis adgang. Ikke mindre end 6.646 gæster nød den helt særlige julestemning i Sagnlandets smukke landskab og åbne værksteder mod 4.444 gæster i 2017. Til gengæld kostede den ekstreme hedebølge med afbrændings- og grillforbud i sommeren 2018 over et par tusinde gæster i juni og juli i forhold til 2017, der i øvrigt selv var både solfattig og våd og den koldeste siden 1874. Helt modsat var 2018, der blandt andet satte 100års rekord i solskinstimer og tørke.

DMI karakteriserer sommeren 2018 således: *”Det mest tørkeramte år i Danmark i 99 år. Sommeren 2018 har været exceptionel varm, solrig og tør. Mange har nydt det, mens andre har gispet efter vejret og savnet en overskyet regnvejrsgdag. Hårdest ramt har nok været landbruget og naturen. Tørken gik nemlig værst for sig i vækstperioden fra maj til juli... ”.*

Besøgsfremgangen inden for skole/institutionsbesøg i 2018 skyldes bl.a. et særligt samarbejde med Folkekirken Skoletjeneste, der betød at ca. 1.700 skoleelever fra 68 klasser fulgte et særligt udviklede undervisningsforløb om *”Gaver til Guder”* i jernalder og vikingetid. På baggrund af det ekstreme sommervejr i den vigtigste højsæsonperiode juni-august, er det derfor særdeles tilfredsstillende at Sagnlandet samlet set ender med et øget besøgstal.

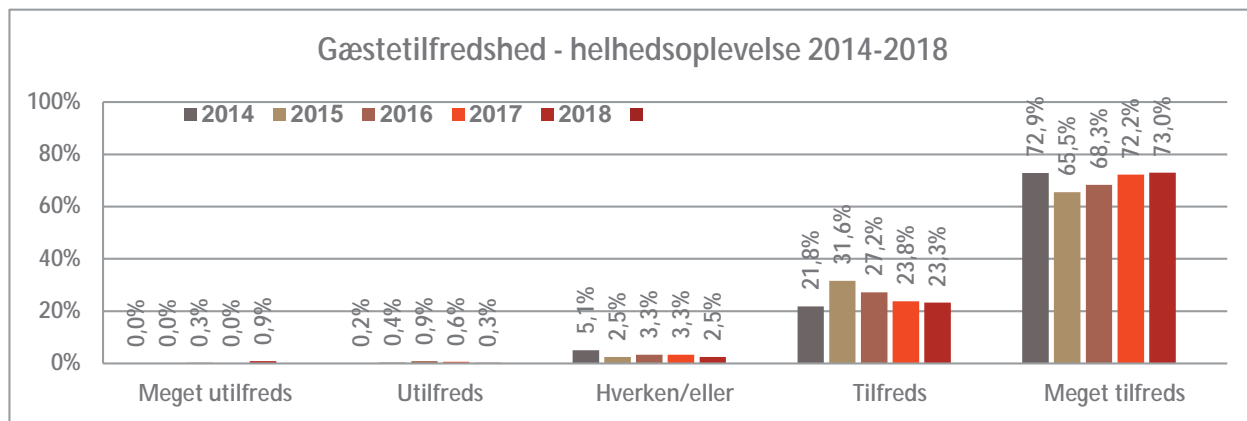

I godt samarbejde med Lejre Kommune varetog Sagnlandet også i 2018 funktionen som kommunens turistinformation i sommerhalvåret. Sagnlandet er det sted, hvor langt størstedelen af kommunens turister lægger vejen forbi. Sagnlandets gæsteanalyser viser, at knap 4 ud af 5 besøgende alene kommer til Lejre-området pga. af ønske om besøg i Sagnlandet.

Som turistinformation skal Sagnlandet opfylde en række kriterier mht. åbnings-tid og serviceniveau fastsat af Dansk Turismefremme. Bl.a. yder Sagnlandets skrankepersonale i Butikken personlig vejledning til turisterne og stiller gratis netadgang via publikums-PC til rådighed. Herudover får turisterne i Sagnlandets Butik adgang til brochurer fra lokale turistaktører, der inspirerer til nye oplevelser og udflugter i området.

I 2017 udbyggede Lejre Kommune sin turismeindsats ved udpegnig af 5 turismeinspirationssteder: Egholm Museum, Solbakken Naturistcamping, Sonnerupgaard Gods, Herslev Bryghus og Stensbøl Gård og Gårdbutik. Dette netværk er fortsat i 2018 og styrker vidensdeling og netværksopbygning til gavn for turisternes serviceoplevelse. Lejre Kommune har forlænget samarbejdsaftalen med Sagnlandet som turistinformation i perioden 2019-2020.

Gæsternes tilfredshed

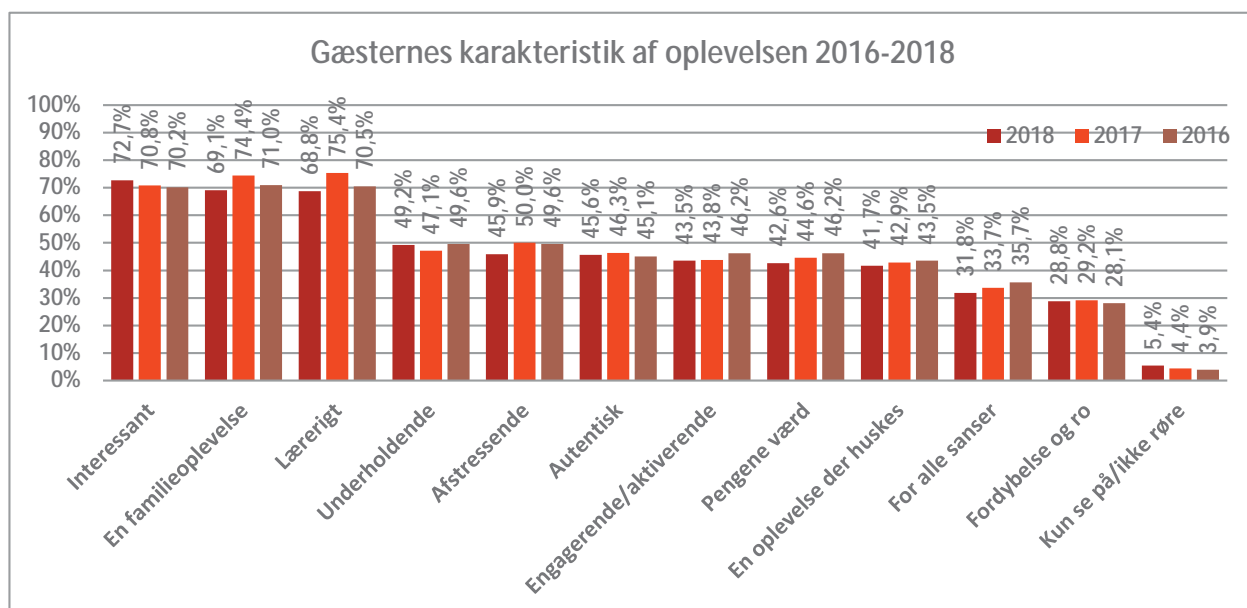
Saglandet måler hvert år gæsternes tilfredshed med besøg, personalets service, faglige viden, initiativ til dialog mv. ud fra en fast spørgeramme for at kunne følge udvikling og evt. tilpasse sine aktiviteter på baggrund af gæsternes udsagn. Det sker via daglige spørgeskema-analyser. Gæsterne kan kvalitativt udtrykke deres tilfredshed på en skala fra 1 – 5, hvor 1 repræsenterer "Meget tilfreds" og 5 "Meget utilfreds". Desuden analyseres hvorfor og hvorfra gæsterne kommer, om de overnatter i området mv. Analyserne bidrager til at optimere og fokusere Saglandets service og markedsføringsindsats.

Gæsternes tilfredshed med helhedsoplevelsen er stabil og på højt niveau gennem årene. I 2018 er 96,3 % "Tilfreds" eller "Godt tilfreds" med helhedsoplevelsen af besøget. I 2017 var tallene 96,0 % "Tilfreds" eller "Godt tilfreds". Omvendt er kun 1,2 % "Utilfreds"/"Meget utilfreds" med helhedsoplevelsen af et besøg.

Gæsterne karakteriserer deres oplevelse og udbytte af besøget ved at tage stilling til en række udsagn og vælger et eller flere, som de synes passer bedst. Som *videnspædagogisk aktivitetscenter* med driftstilskud fra Undervisningsministeriet er det glædeligt, at de tre udsagn "Interessant", "En familieoplevelse" og "Lærerrigt" fortsat ligger stabilt og sikkert i top 3, blandt de 12 udsagn, gæsterne kan vælge mellem. Knap 3/4 af alle gæster finder disse tre udsagn kendetegnende for netop deres oplevelser i Saglandet Lejre.

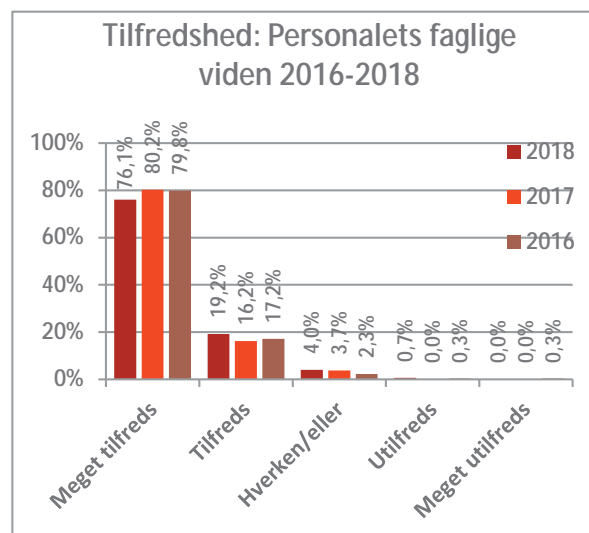
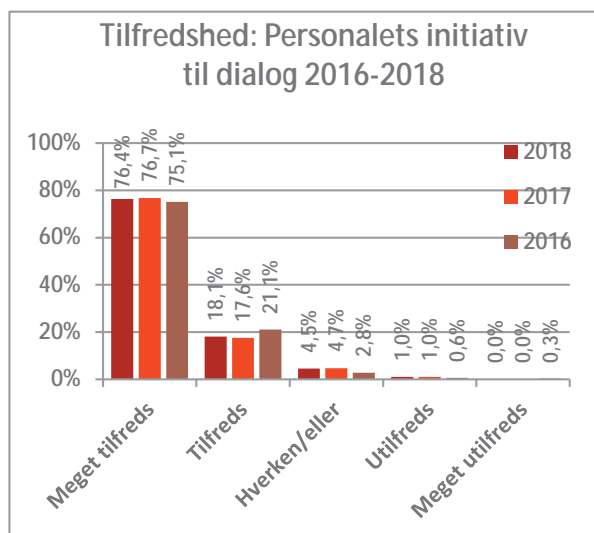

Sagnlandet Lejre er en sæsonarbejdsplads med mange studerende fra universiteternes museumsfaglige uddannelser og professionshøjskolernes lærer- og formidleruddannelser, hvortil kommer unge med håndværksmæssig baggrund. Derfor har Sagnlandet løbende personaleudskiftning. Som led i kvalitetssikring af formidling og undervisning gennemfører Sagnlandet hvert år et større introforløb for såvel nye som gamle formidlingsinstruktører som optakt til den ny sæson. Introforløbet sikrer, at alle medarbejdere er klædt godt på til at varetage deres pædagogiske opgaver og nye medarbejdere lærer "de gamle" at kende gennem samarbejdsøvelser, oplæg og følordninger. I forløbet arbejdes der aktivt med dialogbaseret formidling og godt værtskab, der er kerneværdier i Sagnlandets møde med sine gæster. Hertil kommer faglige oplæg om Sagnlandets historie og pædagogiske og faglige formidlingspraksis. Ligeledes gennemgås administrative forhold, backstage arbejde og funktioner samt førstehjælp og sikkerhedsregler. En særlig oplevelsesrundtur til Sagnlandets historiske miljøer indgår som et sjovt og inspirerende indslag i forløbet. Her viser hvert historiske område essensen af sit virke gennem rollespil og formidlingssituationer for alle nye formidlere.

"Hands-on" og "Learning by doing" er centrale elementer i Sagnlandets pædagogiske praksis. Derfor oplæres alle medarbejdere i en række basale, forhistoriske færdigheder, ikke mindst at kunne tænde ild med ildstål og fyrsvamp samt at kunne tilberede forskellige typer mad over bål, herunder ostefremstilling og lignende. Den praktiske oplæring understøttes af oplæg og øvelser i at arbejde "i rolle", dvs. at kunne formidle faglig viden gennem særlige forhistoriske personaer. Her udvikler hver formidler sin helt egen persona og rolle for at fremstå autentisk og unik i formidlings- og undervisningssituationer. De intensive introduktionsdage afsluttes med at formidlingsmedarbejderne indtager "gæstens rolle". Det skaber baggrund for refleksioner og dialog over hele introforløbet, herunder overvejelser om, hvordan man selv ville agere i forskellige formidlings- og undervisningssituationer.

De ressourcekrævende og kompetenceopbyggende introforløb er vigtige for at fastholde høj gæstetilfredshed. I 2018 er det glædeligt at konstatere, at kvaliteten af instruktørernes formidling i marken fortsat opleves som høj af Sagnlandets gæster. I 2018 udtrykte 94,5 % af gæsterne, at de var "Tilfreds/Meget tilfreds" med personalets evne til dialog (2017; 94,3%), mens personalets faglige viden scorede 95,3 % "Tilfreds/Meget tilfreds" (2017; 96,4 %)

Introforløbets kombination af faglige og teoretiske oplæg med øvelser og rollespil følges op af en følordning. Her får årets nye formidlere først rollen som observatører ved rigtige undervisningsforløb med skoler. Sidenhen gennemfører de selv deres første undervisningsforløb med en erfaren formidler. Først herefter får de selv ansvar for undervisning- og formidling.

I 2018 blev der som noget nyt i forbindelse med introforløbet aftalt en mentorlignede ordning, hvor erfarne Sagnlands-instruktører tog nye formidlere under deres vinger. De bånd der her ved knyttes understøtter en god kollegial adfærd i forhold til selvrefleksion og feedback, både på det pædagogiske, det faglige, logistiske og strukturelle plan.

Særlige procedureblade, der ligger i Sagnlandets elektroniske vagtplanssystem, støtter ligeledes op om struktur og informationer i relation til forskellige vagttypen og opgaver i forbindelse med Sagnlandets alsidige undervisningsforløb og formidlingsaktiviteter. Procedureblade udarbejdes og tilpasses løbende udvikling af undervisningstilbud. De fremmer formidlernes faglighed og skaber ro om dagens virke. Korte briefing-møder i alle områder om morgenen og ved afslutning af dagen tjener samme formål og skaber en dynamisk og levende formidlingspraksis.

Sagnlandets grundige oplæring slår igennem i de skriftlige evalueringer fra både turister/familiegæster og skoler. Et par lærercitater, der repræsenterer forskellige undervisningsforløb og klassetrin gennemført i forskellige historiske miljøer, kan ligeledes illustrere udbyttet:

"Det var rigtig fint og foregik på en måde, hvor børnene kunne være med, selvom de er små (1-2 år). At vi kunne gøre det i vores eget tempo + gode forklaringer på børneniveau."

Pædagog med børn på 1-2 år på forløbet "Båldalen, Alle tiders oldtidseksperimentarium"

"Man taler i et sprog, børnene forstår og knap så meget tale. Det er et rigtig godt forløb med teori/praksis, opleve gamle dage."

Pædagog, børnehvegruppe 5-6 år på "Forår og Påske i gamle dage"

"Nærværende voksne i "børnehøjde". God struktur på forløbet (faste rammer)."

Lærer 1. klasse på "En dag som viking"

"Meget spændende og lærerigt. God ide med at personerne spiller roller. Børnene nævnte flere gange at de syntes det var sjovt og spændende. At man føler man er i tidsperioden. At man laver mad og våben. Det var så gennemført."

Lærer 3. klasse på "De første jægere i Danmark"

"Flot organiseret. God inddragelse af eleverne. Dedikerede voksne. Tydelige rammer. Positiv tilgang til eleverne. Voksne der tager sig tid til børnene."

Lærer 3. klasse på "En dag i Jernalderlandsbyen Lethra"

"MEGET engagerede og dygtige formidlere. TOTALT forrygende GODT :-). Boligerne, stedet på Ravnebjerg, formidlerne og formidlingen! Og indholdet i undervisningen (workshops). Alt var formidabelt godt. Det var dejligt, at vi var her som eneste klasse om natten. Her var ro i lejren 24-7 og det var skønt efter en skumringstur gennem de stemningsfulde historiske lokaliteter."

Lærer 4. klasse på 2-dages lejrskole i Vikingetiden

"Alle har været aktive. Super aktiviteter + super instruktør. Aktiviteter hvor alle har været med. Instruktøren har set alle eleverne + haft øje for meget."

Lærer 5. klasse på "Vikingernes idræt"

"Jeres undervisere udviser en indlevelse & en situeret professionalismisme."

Lærer 6. klasse på "En dag i Jernalderlandsbyen Lethra"

"Gode troværdige fortællere og alle tre stor viden."

Lærer 7. klasse på "En dag i Jernalderlandsbyen Lethra"

"Gode muligheder for læring gennem håndværk. Rammesætningen og "rollespillet" fordrer indlevelse og koncentration."

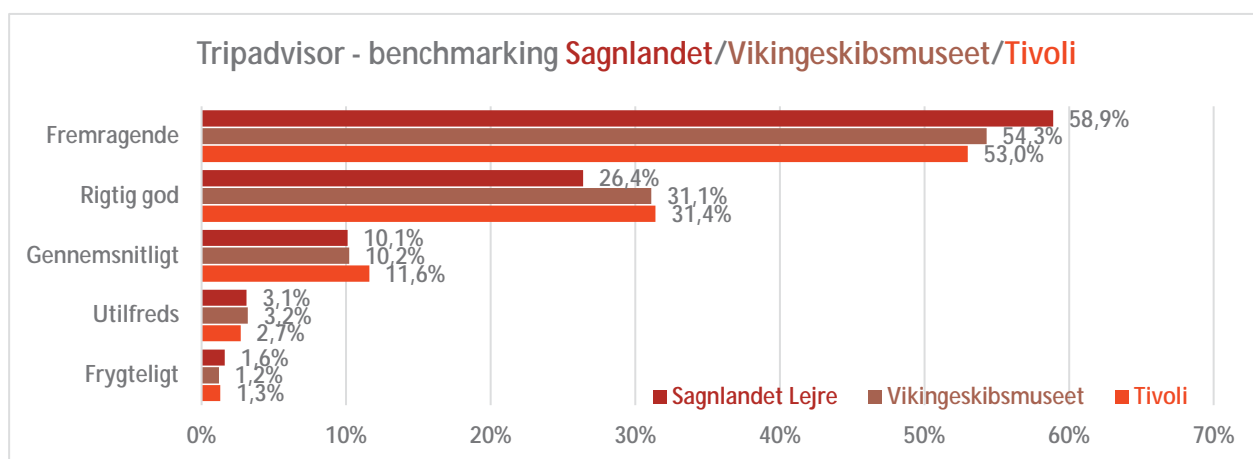
Lærer 8. klasse på "En dag som stenaldersfisker"

"Fedt at arbejde i mindre grupper. God improvisation til engelsk. Masser af praktisk arbejde - fedt! God, stærk forklaring af tingene."

Lærer 9. klasse på "En dag som viking"

Sociale medier spiller konstant en større og større rolle i markedsføring og gæsteanmeldelser af egne oplevelser på f.eks. attraktioner. Andre brugere støtter sig til disse gæsters anbefalinger ved valg af udflugtsmål. Der er det vigtigt at have føling med, hvordan Sagnlandet bedømmes "uden for hegnet". En vigtig, international brugerplatform er TripAdvisor. Derfor har Sagnlandet lagt link til TripAdvisor på sin egen hjemmeside for at bruge den som et aktivt, men ikke styrbart, markedsføringsredskab.

Anmeldelserne her er et vigtigt supplement, der komplementerer vores egne, interne, skriftlige gæsteanalyser. Kommer der kritik, er det af samme grund vigtigt at besvare denne hurtigt. TripAdvisor's anmeldelser viser også i 2018 fortsat god overensstemmelse med Sagnlandets egne publikumsanalyser om end bedømmelserne på nettet er skarpere. Benchmarking med en lokal samarbejdspartner, Vikingeskibsmuseet, og et nationalt og internationalt dansk attraktionsikon, Tivoli, viser, at Sagnlandets medarbejdere også i sådanne eksterne bedømmelser opnår flotte vurderinger af gæsterne.

Sagnlandet er gennem årene vokset til en langt større arbejdsplads. Det stiller større interne organisatoriske og administrative krav ligesom eksterne, offentlige myndigheder i dag stiller langt større administrative krav til arbejdspladsen. I 2018 havde Sagnlandet 98 ansatte, heraf 26 fastansatte, fordelt på i alt 33,22 årsværk.

I 2018 blev indsatsen med at styrke organisationens samarbejde på tværs af afdelinger og historiske områder fortsat. Det skete som opfølgning på et længerevarende internt udviklingsforløb for mellemledere og ledelse, der blev gennemført i 2017 i samarbejde med Organisationen Danske Museer (ODM).

I 2018 har der været projektansat en medarbejder med særligt fokus på HR-arbejde og procesfacilitering, ligesom både ledelse og mellemledere alle har gennemgået et tidsregistreringsforløb, for at støtte prioritering og skærpe fokus på hver afdelings kerneopgaver. Forløbet har skabt positive resultater til nu. Bl.a. i form af effektivisering af møder, forbedret planlægning samt koordinering på tværs af afdelinger ved hjælp af afdelingsårshjul, der nu synkroniseres til at gribe bedre ind i øvrige afdelingers årshjul. Denne organisatoriske udvikling fastholdes i 2019 gennem forsat projektansat medarbejder med dette fokus.

Markedsføring og Kommunikation

Sagnlandet Lejre arbejder løbende med at skabe positiv opmærksomhed omkring sit alsidige virke. Herved bidrager Sagnlandet med positiv opmærksomhed om Lejre Kommune og Region Sjællands unikke kulturhistoriske værdier og oplevelsesmuligheder for kulturturister, børnefamilier, skoler og institutioner, der ønsker at kombinere leg og læring med aktive natur- og kulturoplevelser.

Den aktive PR-indsats omfatter trykte og sociale medier, digitale platforme og samarbejder med medieaktører. Afhængigt af medie- og målgruppe vinkles og skrives historierne forskelligt for at nå så stor en del af Danmarks befolkning som muligt. Målet er at styrke befolkningens interesse for kulturhistorie i almindelighed og kendskabet til Sagnlandet Lejres kulturhistoriske arbejde og aktiviteter i særdeleshed. Det skal sikre, at Sagnlandet er top of mind, når familier og turister skal vælge mellem dagens mange eksisterende kultur- og oplevelsestilbud.

I 2018 har Sagnlandets Lejre udsendt i alt 23 journalistisk bearbejdede pressemeddelelser. Af disse var de 13 generelle pressemeddelelser om Sagnlandets virke og aktiviteter sæsonen igennem. De er udsendt til en bred vifte af medier. De resterende 10 var specifikt vinklede historier og pitch, der kun er sendt til udvalgte medier, både tryk, online og flow tv. Disse medier får således "foræret" en særlig historie. Et eksempel fra 2018 på en sådant særligt vinklet historie, var Sagnlandets arbejde med vikingernes farvepalet. Pressepitchet fokuserede på Sagnlandets samarbejde med Nationalmuseet om udarbejdelsen af en forskningsrapport om "Vikingetidens farvepalet" og et stort forskerseminar "Farverige Vikinger" gennemført i 2017. I 2018 førte denne indsats til Sagnlandets udgivelse af en forskningspublikation af samme navn i samarbejde med Københavns Universitet, SAXO-instituttet. Historien om bogudgivelsen med tilhørende farvepalet tilgik www.videnskab.dk. Ved lanceringen til www.videnskab.dk lagde Sagnlandet og Nationalmuseet samtidigt vikingernes farvepalet ud som "open source" på deres respektive hjemmesider med præcis angivelse af datidens farvenuancer efter et internationalt farvekodesystem.

Pressehistorien beskrev bl.a., at enhver der har lyst, nu gå ind i en hvilken som helst farvehandel med NCS-farvekoden i hånden og bede om at få blandet en korrekt tonet vikingekulør. Det var en historie der via www.videnskab.dk efterfølgende blev videreformidlet og omtalt i flere internationale medier. Bl.a. Dailymail.co.uk, phys.org, samt videnskab.dk's søstermedie sciencenordic.com. "NCS". Farvepalet og rapport findes her www.sagnlandet.dk/vikinger-nes-farvepalet/.

Andre eksempler fra 2018 på udsendte pressehistorier med eneret for specifikke medier er historien "*I fodsporene på fortidens Bygmestre*". Den blev skrevet som artikel af Sagnlandets presseansvarlige og bragt i Magasinet Træ, som første del af en aftalt føljeton.

Med afsæt i Sagnlandets aktuelle store udviklings- og byggeprojekt, *Sagnkongernes Verden* til 75 mio. kr. betalt af *A.P. Møller og Hustru Chastine Mc-Kinney Møllers Fond til almene Formaal* og *Augustinus Fonden*, satte andre pitch fokus på, hvordan Sagnlandet har arbejdet med at forene vikingetidens avancerede billedskæring med den allernyeste robotteknologi. Således er kongehallens ét ton tunge og 8 meter høje, såkaldte "højsædesøjler" af massiv eg, udsmykket med en sindrig og indviklet dyreornament. Ornamentikken er først 2D-, dernæst 3D programmeret og efterfølgende robotskåret i en af Danmarks største CNC maskiner hos Bystrup Totalbyg i Svendborg. Et delprojekt i *Sagnkongernes Verden*, der i sig selv er er innovativt forgangsarbejde, der både bidrager til at formidle vikingetidens komplekse billedverden og dygtige håndværk samtidig med, at det demonstrerer helt nye måder, at anvende ny teknologi som f.eks. CNC skæring på.

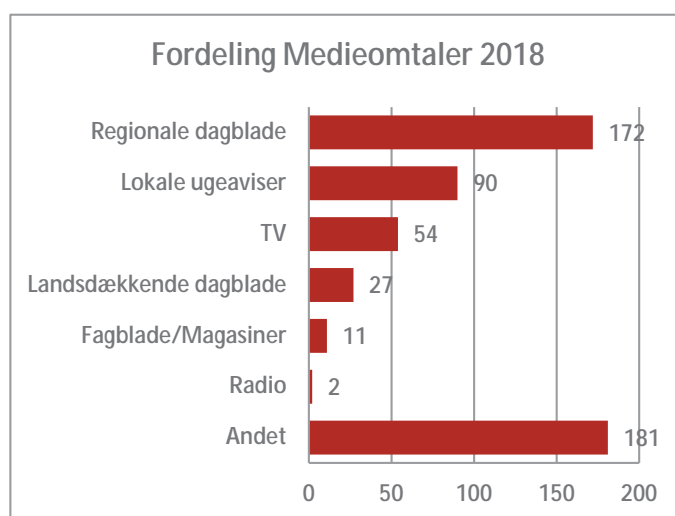
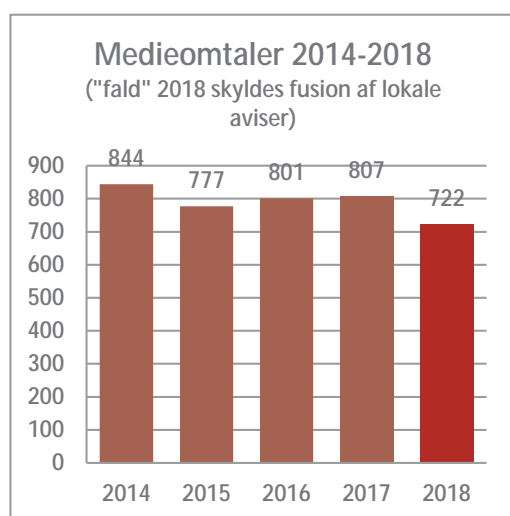
Disse pitch har resulteret både i online historier hos diverse medier samt flere TV-indslag bragt af henholdsvis TV2Fyn, TVØst og TV2Lorry i forbindelse med regionalt relevante og udvalgte historier som er pitchet som en del af kommunikationsstrategien for projekt "Sagnkongernes Verden".

Da de første smukt ornamenterede højsædesøjler blev rejst ved en særlig milepælsfejring sammen med de bevillende fonde og 200 særligt indbudte gæster den 14. august var DR's TV-avis samt P4-København også på pletten.

Samlet antal medieomtaler i 2018 udviser et fald i forhold til 2017. Fra i alt 807 omtaler i 2017 og til "kun" 722 i 2018. Faldet skyldes imidlertid at to af Lejre egnens lokalaviser i 2018 er fusioneret til én avis.

I forhold til de sociale medier rundede Sagnlandet Lejre pr. 31/12 2018 ikke mindre end 10.003 følgere på sin facebookside. I 2018 har Sagnlandet arbejdet med tilpasning til Facebooks ændrede algoritmer, som betyder, at Facebook prioriterer synlighed af videomateriale og 360-graders billedmateriale, der herved opnår øget organisk spredning. Derfor indkøbte Sagnlandet i 2018 et 360-graders, udendørs videokamera til optagelse af videoer til brug på sociale medier. Ikke mindst til brug for videoopslag om projekt "Sagnkongernes Verden". I 2018 har man via Facebook kunnet få oplevelsen af at "stå midt i den enorme kongehal" og kunne dreje sig rundt og kigge til alle sider. Alle 360-graders videoer har fået en god modtagelse og opnået en ekstra høj rækkevidde sammenlignet med opslag med links og stillbilleder. Antallet af mennesker, som har interageret med 360-graders videoopslagene, ser ud til at være omkring 3 gange højere end antallet, der interagerer med almindelige opslag med links og billeder.

Derudover har Sagnlandet produceret og delt traditionelt videomateriale i forbindelse med forskellige formidlingsaktiviteter, arrangementer og kurser. F.eks. Fortælldage, Prøvelselvvejledning i Potteriet, Sæsonåbning m.fl. Videoerne er blevet godt modtaget og opnår ofte 2-3 gange så stor en rækkevidde og/eller interaktion sammenlignet med opslag med stillbilleder.

Sidst, men ikke mindst, bør nævnes en stor arbejdsindsats med udvikling og pitch af et større TV-projekt i form af en reportageserie i 3 eller flere afsnit med arbejdstitlen "Vanvittige Vikinger". DR's kulturredaktion viste stor interesse og begejstring for at producere programmet og investerede i en prøveoptagelse. Umiddelbart efter prøveoptagelserne fulgte imidlertid det politiske medieforlig med store nedskæringer til følge i DR, hvorfor kulturredaktionen måtte skrinlægge alle planer om at følge det enestående byggeprojekt og de mange særlige mennesker, ildsjæle og fagligheder, der skaber det.

1) Byggeriet – Det muliges kunst
Sporet følger byggeriet af vikingehallen, og drives frem af de konflikter og problemer som opstår, når de store beslutninger skal tages, og kompromiserne indgås.
Vi møder blandt andet: (Hvem ville I gerne møde?)

- Direktøren med de store visioner
- Entreprenøren, som skal få arkæologerne til at acceptere det muliges kunst, når fortiden skal genskabes i en moderne verden
- Den charmerende håndværker, som skal lære nye teknikker for at kunne bygge som vikingerne gjorde det
- Tømmerformanden med den praktiske ekspertise
- Den tv-kendte arkæolog Jeanette Varberg, som, sammen med værten og iført bomuldshandsker, går på opdagelse i museernes magasiner og udstillinger og kigger nærmere på nogle af de fund som bliver brugt som baggrund for rekonstruktionen.

Årsresultat 2018

Som i 2017 og 2016 afspejler resultatopgørelsen i 2018, at Fonden Sagnlandet Lejre er i færd med at realisere et stort udbygningsprojekt "*Sagnkongernes Verden*", der er finansieret af private fonde. På grund af disse anlægsudgifter er Sagnlandets bruttoomsætning steget betragteligt (med ca. 18 mio. kr.), mens nettoomsætning, der afspejler almindelig drift under normale forhold uden ekstraordinære anlægsprojekter, er omtrent uændret. Indtægts- og udgiftsførelsen af byggeomkostningerne til Sagnkongernes Verden afspejler, at Fonden Sagnlandet Lejre i forbindelse med opførelsen af de nye bygninger i dette projekt (HAL, HUS og MAGASIN) etablerede et datterselskab, "Ejendomsselskabet Sagnlandet A/S", som Fonden Sagnlandet Lejre via en selvstændig indkøbsfunktion servicere under anlæggelsesfasen. Derfor indgår disse særlige – og tidsbegrænsede – fondsdonationer nu i Fondens driftsregnskab og resultatopgørelse. Opførelsen af *Sagnkongernes Verden* vil således alene afspejles i resultatopgørelsen i den periode, det varer at anlægge byggeriet, der forventes færdigt i løbet af 2019. Det aktuelle udbygningsprojekt afspejles i posterne "*Andre driftsindtægter*" og "*Andre driftsomkostninger*".

Ejendomsselskabets vedtægtsbestemte formål er til orientering alene at opføre og eje nybygninger på ejendommen Slangealleen 2, 4320 Lejre samt at udleje bygningerne med hertil hørende løsøre til Fonden Sagnlandet Lejre, Historisk-Arkæologisk Forsknings- og Formidlingscenter og anden i forbindelse hermed stående virksomhed efter bestyrelsens beslutning. Bygningerne må endvidere kun udlejes til den almennyttige institution Fonden Sagnlandet Lejre.

I 2018 er årets resultat af almindelig drift efter afskrivninger et overskud på 450.887 kr. Af årets resultat på 450.887 kr. hensættes 400.000 kr. til reserve til særlige vedligeholdelsesopgaver. Denne reserve sikrer, at Sagnlandet de kommende år har råderum til at kunne gennemføre stærkt påkrævede, større renoveringer og naturpleje af sine mange historiske bygninger og natur- og skovområder. Det sikrer, at Sagnlandets undervisnings- og formidlingsrammer fremstår velholdt og i sikkerhedsmæssig forsvarlig stand.

RESULTATOPGØRELSE 1. JANUAR-31. DECEMBER	2018 (kr.)	2017 (kr.)
Undervisningsministeriet (driftstilskud)	5.482.000	5.516.000
Lejre Kommune (driftstilskud)	2.278.000	2.278.000
Diverse offentlige tilskud	10.166	10.166
Entreindtægter	3.952.649	3.822.639
Varesalg, butik og kiosk	1.988.092	2.014.022
Øvrige indtægter	2.765.510	2.879.449
Periodisering donationer Velkomstcenter (doneret 2009)	1.007.995	1.015.166
NETTOOMSÆTNING	17.484.412	17.535.442
Vareforbrug	-1.935.100	-2.027.403
Andre driftsindtægter (Omsætning indkøbscentral – byggeri Sagnkongernes Verden)	18.020.026	11.766.907
Eksterne omkostninger	-2.761.819	-3.005.258
DÆKNINGSBIDRAG	30.807.519	24.269.688
Personaleomkostninger	-11.478.890	-11.535.660
Af- og nedskrivninger	-1.109.299	-1.116.471
Andre driftsomkostninger (herunder byggeri Sagnkongernes Verden)	-17.665.348	-11.536.183
DRIFTSRESULTAT	553.981	81.374
Indtægter af kapitalandele	-51.833	-31.656
Andre finansielle omkostninger	-51.261	-29.150
ÅRETS RESULTAT	450.887	4.726
FORSLAG TIL RESULTATDISPONERING		
Henlæggelser til reserve til særlige vedligeholdelsesopgaver	400.000	30.000
Overført resultat	50.887	-25.274
I ALT	450.887	4.726

Sagnlandets mange historiske miljøer er særdeles vedligeholdelseskrævende. Hensatte midler gør det muligt at gennemføre større, samlede renoveringer af bygninger og landskabsinstallationer på forsvarlig vis.

Samfundsregnskab

I tilknytning til det ordinære årsregnskab udarbejder Sagnlandet Lejre hvert år et samfundsregnskab. Samfundsregnskabet illustrerer, hvordan Sagnlandets tilstedeværelse og aktiviteter har positiv indflydelse på den økonomiske omsætning i samfundet uden for Sagnlandet.

En vurdering af Sagnlandets samfundsmæssige betydning anskueliggør vi gennem den såkaldte ABS-analyse. ABS står for Attraktionernes Betydning for Samfundet. Analysen har til formål at vurdere og kvantificere attraktioners:

- Direkte økonomiske afledte effekt overfor det offentlige i form af skatter og afgifter.
- Indkøb fordelt på lokalområde, region, Danmark og internationalt.
- Bidrag til arbejdspladser og omsætning i lokalområdet.

ABS-analysen er udviklet af revisionsfirmaet KPMG i regi af Danmarks hidtil største kompetenceudviklingsprojekt for attraktioner, ODA-projektet (Oplevelsesudvikling i Danske Attraktioner) finansieret af Arbejdsmarkeds Feriefond.

ABS-analysen integrerer de officielt anerkendte beregningsmodeller TØBBE (Turismens Økonomiske Betydning for Samfundet udviklet af VisitDenmark) og LINE (model for den økonomiske aktivitet i danske kommuner udviklet af AKF (Anvendt Kommunal Forskning)).

ABS-analysen anvender f.eks. oplysninger om døgnforbrug for endagsturister fordelt på regionsniveau og nationalitet baseret på VisitDenmarks analyser af danske og udenlandske turlisters forbrug. Disse nationale statistiske oplysninger kombineres med attraktionens egne publikumsanalyser og regnskabstal.

SAGNLANDET LEJRES direkte økonomiske udveksling med samfundet

Sagnlandet Lejres direkte, økonomiske udveksling med samfundet viser, at nettobidraget fra samfundet til Sagnlandet i 2018 er på 6.054.545 kr. (I 2017 var samfundets nettobidrag 5.080.343 kr.)

SAGNLANDET LEJRES direkte økonomiske udveksling med samfundet 2018

BETALT TIL SAMFUNDET		MODTAGET FRA SAMFUNDET	
A-skat, AM-bidrag	3.680.082 kr.	Offentlige, ordinære driftstilskud	7.760.000 kr.
ATP	114.053 kr.	Ekstraordinære offentlige tilskud	10.166 kr.
Salgsmoms	5.369.250 kr.	Købsmoms, netto	6.042.148 kr.
Energiafgifter netto	329.112 kr.	Refusion, fleks-job mv.	1.779.443 kr.
Fleksjobbidrag Stat	96.854 kr.	Refusion, sygedagpenge, barsel mv.	0 kr.
AUD, FIB, Barselsfond mv.	138.581 kr.	Refusion, energiafgifter	190.720 kr.
I ALT BETALT DIREKTE TILBAGE TIL SAMFUNDET	9.727.932 kr.	I ALT DIREKTE BETALING FRA SAMFUNDET	15.782.477 kr.
NETTOBIDRAG FRA DET OFFENTLIGE		6.054.545 kr.	

Samfundets samlede økonomiske nettobidrag til Sagnlandet er således 1.705.455 kr. mindre end de samlede driftstilskud på 7.760.000 kr., som Sagnlandet Lejre i 2018 modtog i ordinært driftstilskud fra stat og kommune til sit almennyttige virke.

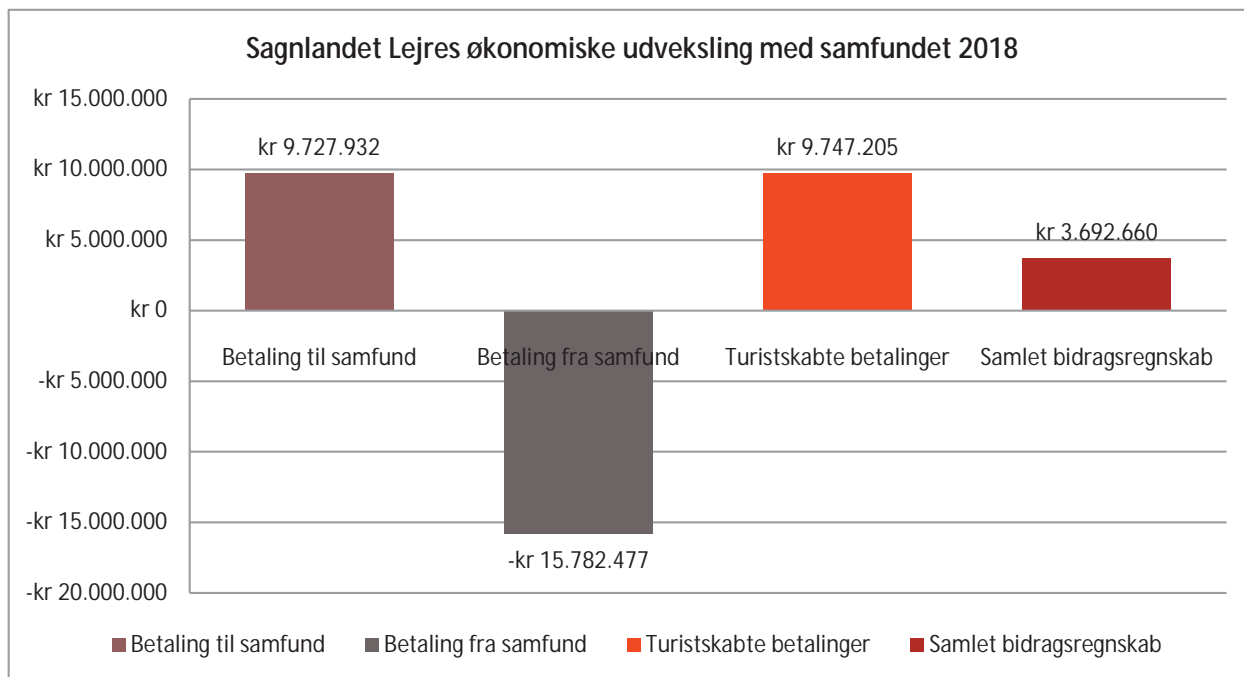

Målt på regnskabstal har Sagnlandet i 2018 således returneret ca. 22 % (1,7 mio. kr.) af sit ordinære offentlige driftstilskud direkte tilbage til samfundet i kroner og øre.

SAGNLANDETS afledte økonomiske bidrag til omsætning i samfundet

Udover at Sagnlandet sender ca. 22 % af sine offentlige driftstilskud direkte tilbage til samfundet, sikrer Sagnlandets virksomhed og mange besøgende, at andre aktører uden for Sagnlandet kan bidrage positivt til samfundsøkonomien.

SAGNLANDET LEJRES afledte økonomiske bidrag til omsætning i samfundet 2018		
Antal besøgende i alt	63.485	
Hvoraf	49.315	kommer til området pga. SAGNLANDET LEJRE
Hvoraf	5.047	besøger området pga. Sagnlandet og andre oplevelser
Hvoraf	9.123	besøger området eller bor i området og besøger derfor Sagnlandet i anden forbindelse
I alt udgør	44.752	af det samlede besøgstal endagsturister
Disse endagsturister skaber en omsætning i samfundet for i alt kr.	19.406.559 kr.	
Af samlet antal besøgende vælger	10.553	at overnatte i området (ca. 15 km's radius)
De overnattende gæster skaber en omsætning i samfundet på kr.	8.442.598 kr.	
Samlet skaber alle de besøgende en omsætning i samfundet på kr.	27.849.157 kr.	udover den omsætning som lægges direkte i SAGNLANDET LEJRE
Heraf udgør kr.	13.924.579 kr.	omsætning i området
SAGNLANDET LEJRE skaber gennem den afledte omsætning	36	arbejdspladser i samfundet udover Sagnlandets egne arbejdspladser
Disse 36 arbejdspladser bidrager med	9.747.205 kr.	til de offentlige kasser i form af moms, A-skat, ATP og lign.
SAGNLANDET LEJRES samlede bidragsregnskab til samfundet er	3.692.660 kr.	Samlet set bidrager Sagnlandet positivt til samfundet alene målt på økonomiske parametre.

Sagnlandets afledte økonomiske bidrag til omsætning i samfundet beregnes ud fra ABS-modellen. Det sker vha. VisitDenmarks økonomiske nøgletal for forskellige turisttypers døgnforbrug (seneste rapport "Turismens økonomiske betydning i Danmark 2016") og sammensætningen af Sagnlandets 63.485 besøg i 2018, hvis baggrund er opgjort vha. gæsteanalyser.

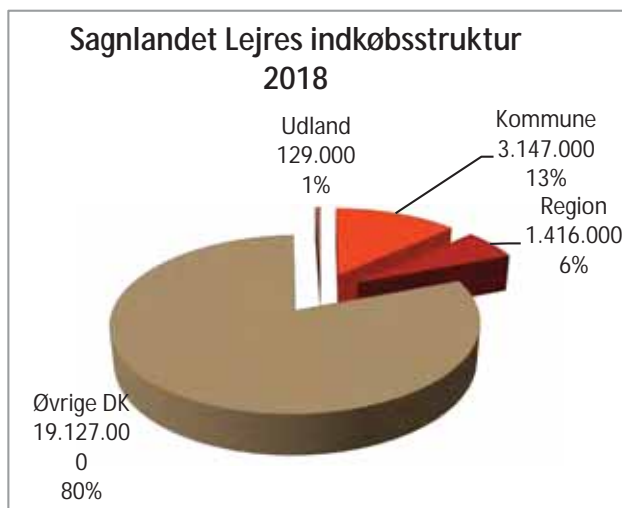
Samlet set skaber Sagnlandets virksomhed et afledt bidrag til samfundet på 9.747.205 kr. i turistskabte betalinger gennem jobskabelse ud over Sagnlandets egne arbejdspladser. Når samfundets nettobidrag på 6.054.545 kr. fratrækkes de turistskabte betalinger, har Sagnlandets virksomhed i 2018 givet et positivt nettobidrag til samfundet på i alt 3.692.660 kr. (I 2017 var Sagnlandets nettobidrag 2.516.856 mio. kr.).

SAGNLANDET LEJRES indkøbsstruktur

Sagnlandet anvendte i 2018 i alt 23.819.000 kr. ex. moms i køb af varer og tjenesteydelser. (I 2017 var beløbet på i alt 15.395.000 kr. ex. moms). Den fortsatte stigning i køb af varer og tjenesteydelser siden 2016 skyldes den igangværende realisering af Sagnlandet Lejres store udbygningsprojekt, *Sagnkongernes Verden*, finansieret af private fonde, hvor opførelsen af den store kongehal blev påbegyndt i foråret 2018.

Fordeling på Kommune, Region, Øvrige Danmark og Udland viser Sagnlandets bidrag til omsætning i erhvervslivet fordelt på geografi. I 2018 har Sagnlandet lagt betalinger for 3,1 mio. kr. alene i Lejre Kommune til gavn for det lokale erhvervsliv, bl.a. pga. *Sagnkongernes Verden*. I 2017 var beløbet 3,3 mio. kr., i 2016 var det 3,4 mio. kr. og i 2015, før udbygningsarbejdet gik i gang, var tallet 0,8 mio. kr.

Konklusion om SAGNLANDET LEJRES betydning i samfundet

ABS-analysen viser, at Sagnlandets samlede virksomhed skaber en økonomisk merværdi for samfundet på godt 3,7 mio. kr. alene anskuet ud fra en markedsøkonomisk synsvinkel.

Vi er stolte over at, at økonomisk værdiskabelse også er mulig for en almennyttig institution som Sagnlandet Lejre. Det viser, at brug af offentlige midler i kulturhistorisk arbejde ikke skal opfattes som udgifter men som en investering, der også generer et øget samfundsøkonomisk afkast.

Hertil kommer den allervigtigste, men ikke ikke-økonomisk kvantificerbare værdi, der er formålet med Sagnlandets almennyttige arbejde: At skabe og formidle kulturhistorisk viden til samfundets borgere gennem almen folkeoplysning og undervisning. Det er en vigtig indsats, hvor Sagnlandet bidrager til at skabe sammenhængskraft, viden og forståelse hos børn og voksne om vores historiske rødder i et alment dannelsesprojekt. Et dannelsesprojekt der viser, at vi som mennesker er både historieskabte og historieskabende og derfor har ansvar for de handlinger og valg, vi træffer i nutiden med konsekvens for fremtiden.

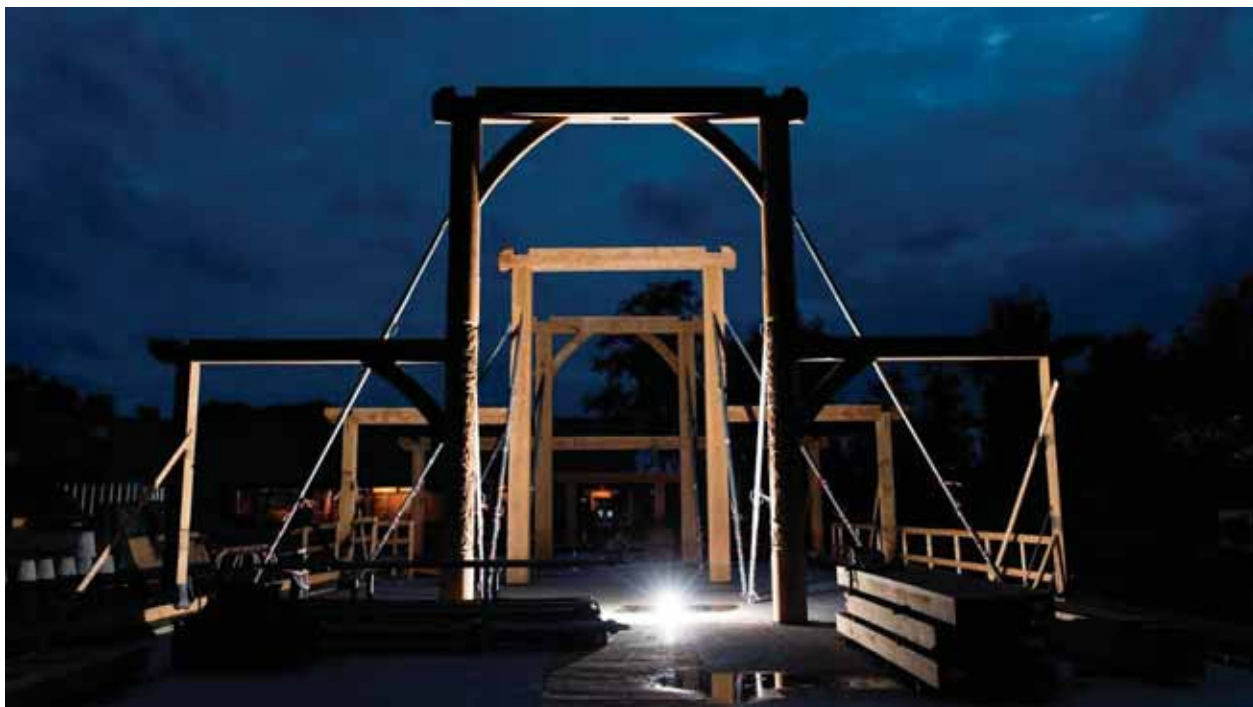
Anerkendelsen af vores almennyttige og folkeoplysende dimension kommer til udtryk gennem godkendelser, evalueringer og anden opbakning til vores virke:

- Sagnlandet Lejre er klassificeret som et videnspædagogisk aktivitetscenter af Undervisningsministeriet, der støtter med driftstilskud. Et videnspædagogisk aktivitetscenter står for en alternativ og supplerende formidling af vanskeligt tilgængelige fænomener og bygger sin vidensformidling på publikums aktive deltagelse. Målet er at børn og voksne får viden og indsigt i natur, historie og videnskab gennem lærerige, praktisk orienterede og udfordrende aktiviteter for alle sanser.
- Sagnlandet Lejre er i 2008 udvalgt af Kulturstyrelsen som én af "200 særligt udvalgte seværdigheder af national interesse". Disse seværdigheder symboliseres ved et brunt Johanneskors på vejviserskilte ved landevejene for at gøre opmærksom på, at her ligger en national seværdighed, der er en omvej værd.
- Sagnlandet Lejre er godkendt af SKAT som alment velgørende/-almennyttig institution efter ligningslovens § 8A. Det gør det muligt for givere at fratække gavebeløb i deres skattepligtige indkomst.
- Hendes Majestæt Dronningen har siden 2003 accepteret at være Sagnlandet Lejres protektor.
- Sagnlandet Lejre ligger centralt i Sjællands første nationalpark, Skjoldungernes Land, udpeget af miljøminister og folketing i 2015.

Udover at udvikle og tilbyde skoleundervisning, lærer- og pædagogkurser, gennemføre lærerige kulturhistoriske events og aktiviteter for børnefamilier og turister og være ramme for arkæologiske forsøg og universitetsundervisning, engagerer Sagnlandet sig også i samfundsaktuelle udfordringer. Det sker såvel gennem egne udviklingsprojekter samt gennem eksterne samarbejdsprojekter, der skal skabe samfundsgavnige effekter, der rækker langt ud over Sagnlandets egne grænser.

Som del af den samfundsøkonomiske afrapportering, skal der her gives få udvalgte eksempler på sådanne indsatser, som Sagnlandet Lejre i 2018 bl.a. har involveret sig i.

SAGNKONGERNES VERDEN – Den ikoniske kongehal fra Gl. Lejre under opbygning

I marts 2018 kunne Sagnlandet påbegynde den fysiske genskabelse af den største af de udgravede kongehals-bygninger fra germansk jernalder og vikingetid fundet og publiceret af Roskilde Museum. Sammen med kongehallen (benævnt HAL i projekt *Sagnkongernes Verden*) påbegyndtes også bygningen af et langhus (HUS), der blev udgravet i umiddelbar tilknytning til hallen. Efter udgraverens fortolkning kan langhuset have fungeret som overnatningshus for kongehallens beboere, mens den enorme hal få meter derfra har haft en mere repræsentativ funktion.

Efter flere års grundig research og projektering i samarbejde med bl.a. et Nationalt Fagligt Rådgivende Udvalg (NFRU) og arkitekter, ingeniører og øvrige rådgivere blev HAL og HUS sendt i udbud ultimo 2017 med budfrist 22/1 2018. De indbudte entreprenørfirmaer havde alle særlige kompetencer inden for kulturarvsbyggeri og renovering. Vinder af totalentreprisen blev det velrenoverede tømrerfirma Julius Nielsen & Søn med stor erfaring fra renovering af historiske slotte og herregårde mv.

Byggeriet af Sagnkongernes Verden, der udover HAL og HUS også omfatter et nyt moderne MAGASIN, der blev opført i 2017, er muliggjort ved to generøse donationer fra hhv. *A.P. Møller og Hustru Chastine Mc-Kinney Møllers Fond til almene Formaal* (65 mio. kr.) og *Augustinus Fonden* (10 mio. kr.). Igennem hele projektperioden har begge fonde bidraget med værdifuld sparring og konstruktive råd i opførelsesfasen gennem faste styregruppemøder året igennem.

Den 14 august 2018 fejrede Sagnlandet Lejre milepælsfejring med bevilgende fonde, rådgivere og håndværkere sammen med ca. 200 indbudte interessenter og samarbejdspartnere, der bl.a. omfattede Lejre Kommunes kommunalbestyrelse. De indbudte gæster har alle på forskellig vis bakket op om Sagnlandets projektet fra idefase til realisering. Det blev en særdeles festlig eftermiddag med afsløring af de to første rejste, ornamenterede højsædesøjler. Begivenheden blev ledsaget af taler ved Augustinus Fondens direktør, Sagnlandet Lejres bestyrelsesformand, Lejre Kommunes viceborgmester og Sagnlandets direktør.

Den 8. november 2018 blev Julius Niensens dygtige håndværkeres indsats fejret ved rejsegilde for hallens første opsatte spær. Byggeri af HAL og HUS fortsætter i 2019, hvor begge bygninger forventes afleveret medio året. Herefter påbegynder bygherren Sagnlandet indretning og aptering med historisk inventar.

Sagnkongernes Verden – kildegrundlag og formål

SAGNKONGERNES VERDEN tager udgangspunkt i arkæologiske fund gjort af Roskilde Museum i Gl. Lejre i 2009. Her udgravede museet sporene af Danmarks største hus fra oldtiden: En kæmpehal af egetømmer på 60 meters længde dateret til 700-tallet. For at perspektivere størrelsen er Rundetårn 36 meter højt! Fundet tolkes af arkæologer som et eksempel på de kongelige halbygninger, der omtales i skriftlige kilder fra vikingetid/tidlig middelalder. I forbindelse med udgravningen af halbygningen kunne arkæologerne fra Roskilde Museum konstatere, at der i umiddelbar tilknytning til hallen, lå en bygning på ca. 20 meters længde. Den er tolket som et overnatningshus for hallens royale beboere. I Sagnlandets projekt benævnes disse to bygninger henholdsvis HAL og HUS.

I HALLEN skal gæsterne opleve livet i og omkring et royalt højsæde. HALLEN indrettes med møbler, husgeråd, redskaber, våben, dragter og billedskærerarbejder fra forskellige arkæologiske fund. Bl.a. med inspiration fra den berømte, rigt udstyrede gravhøj ved Oseberg i Norge. I højen lå et velbevaret langskib af træ udrustet med alt, en royal person havde brug for i efterlivet. HALLEN bliver ramme for et levende, autentisk miljø, der afspejler det spektakulære liv og prægtige håndværk, der engang kan have udfoldet sig i Lejre. Derudover bliver selve HALLEN et symbol på datidens ypperste håndværk og forståelse for materialer, geometri og konstruktion.

HUSET skal i Sagnlandet fungere som en stemningsfuld ramme for overnatende skoler på længerevarende undervisningsforløb og lejrskoleophold i Sagnkongernes Verden. Her skal de sove på skind og i allover og få en sanselig oplevelse, der i den grad vil stimulere deres ind- og medlevelse i historien som en del af hirden & husholdets verden.

Projektet kombinerer vikingernes elegante arkitektur med det 21. århundredes teknologi og viden om indeklima, arbejdsmiljø og lyssætning. Derfor er HALLEN og HUSETS overlegne halkanstrukturer placeret på moderne fundamenter med strøm, varme, vand og fiberkabler, der muliggør aktiviteter og brug på alle årstider. Et nyopført jordvarmeanlæg på 4000 m² bidrager til bæredygtig drift.

SAGNKONGERENES VERDEN er derfor ikke alene et nyskabende kulturhistorisk projekt, der forbinder historiens dybe rødder på tværs af arkæologi, mytologi, arkitektur og landskab i en integreret oplevelse. Det er også et teknologisk innovationsprojekt, hvor Sagnlandet har sat sig som mål at bryde nye veje og vise, hvordan man på æstetisk vis kan bygge bro mellem forhistorisk arkitektur og moderne teknologi for at skabe fleksible rammer for historisk levendegørelse, undervisning og kulturhistoriske arrangementer. Alene HALLENS centrale rum kan rumme op til 300 gæster. Det giver spændende muligheder for at lade skuespillere, storytellere, håndværkere, musikere m.fl. få en unik arena at udfolde sig i til særlige kulturhistoriske arrangementer med teater, musik, fortælling mm. HALLEN og HUSETS gennemtænkte indretning og integration af moderne teknologi skal samtidig forandre Sagnlandet Lejre fra sæson- til helårsattraktion med øget jobskabelse til følge.

Med Sagnkongernes Verden ønsker Sagnlandet at give både børn, unge og voksne "syn for sagn" og oplevelser for både hånd, hoved og hjerte. Et besøg i Sagnkongemiljøet vil både give indblik i nordisk mytologi, Danmarks sagnhistorie, datidens hierarkiske samfundsstruktur, brug af naturens ressourcer og godt håndværk. Det hele formidlet i rammen af en særegen nordisk husform, der opstår i løbet af jernalderen i form af huse med buede langvægge og dobbeltkrumme tagkonstruktioner. Det er en arkitektur, der rummer særlige, raffinerede proportionsforhold, som afslører stor geometrisk viden og indsigt. Sagnlandets arbejde med analyser af forhistorisk arkitektur i kombination med selve projekteringen af kongehallen har således allerede givet ny og spændende forskningsmæssig viden.

I den kommende formidling af livet i hallen er det Sagnlandets grundlæggende præmis, at kongehallen ud fra arkæologiske, arkitektoniske og religionsvidenskabelige analyser og kilder skal anskues som *"Et arkitektonisk udtryk og en arena for højere magter"*. Dvs. en bygning der har fungeret i iscenesættelsen af såvel de religiøse/guddommelige magter som de verdslige/politiske magter i samtiden. Hallen indrettes med tidstypisk inventar og billedskærerarbejder, der understøtter denne fortælling, der samtidig kan perspektiveres til, hvordan magt og religion iscenesættes i dag ved hjælp af arkitektur, symboler og særlige regler og ritualer.

Sagnkongernes Verden indgår derfor i et vigtigt dannelseperspektiv hvormed Sagnlandet vil skærpe børn og unges historiske forståelse af andre tiders livsvilkår og trosforestillinger kombineret med en respekt for vores forfædres kreativitet og innovationsevne. Det skal sikre, at alle gæster efter et besøg i Sagnkongernes Verden oplever sig selv som del af et større historisk hele og med en bevidsthed om, at hver generation står på skuldrene af de foregående på godt og ondt.

Ud fra et samfundsperspektiv indgår projektet i synergi med vigtige samfundsmæssige indsatsområder. Det store projekt forholder sig til kommunale, regionale og nationale strategier om åben skole og praksisnær undervisning, styrkelse af lokal identitet og sammenhængskraft og udvikling af bæredygtig kulturturisme for øget vækst og beskæftigelse. Projektet kommer derfor mange forskellige interessenter til gavn.

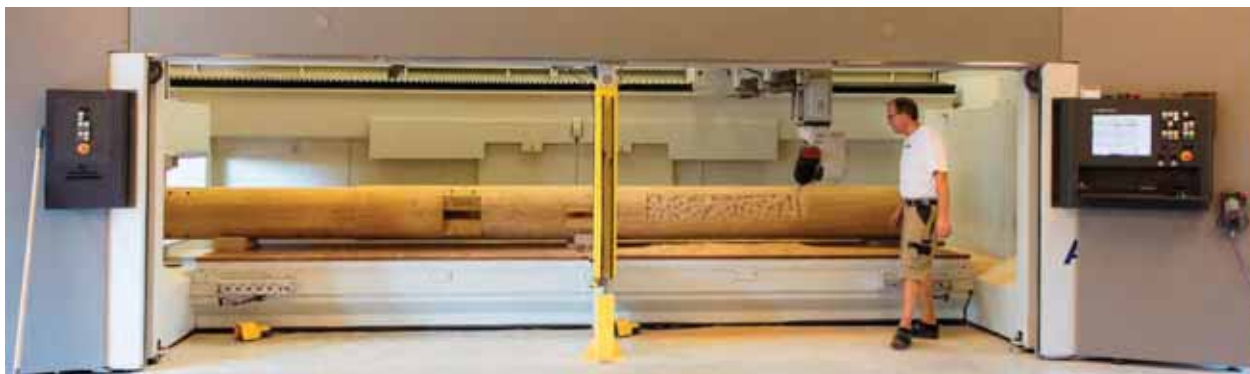
Dragtproduktion til skoleelever og fortidsfamilier påbegyndt i 2018

Efter succesfuld igangsætning og risikostyring af det store kongehalsbyggeri, blev det i sidste halvdel af 2018 muligt at påbegynde produktion af fine hørsærke og -skjorter samt plantefarvede dragtdele i uld. I første omgang produceres dragter til fortidsfamilier og skoleelever i det ny kongehalsmiljø. Disse dragter er vigtige rekvisitter i Sagnlandets særlige indlevelsespædagogik. Den fysiske oplevelse af at aflægge sit moderne daglige tøj og ikklæde sig en anden tids tøj og materialer er en stærk transformerende oplevelse, der både stimulerer børn og voksnes spøgelyst og forståelse af andre tiders levevilkår på enkel og håndgribelig vis.

2018 blev også året hvor Sagnlandet Lejre indgik samarbejdsaftale med Nationalmuseet om deltagelse i forskningsprojektet *Velklædt i Vikingetiden* (ViV) ("Fashioning the Viking Age"). Projektet er finansieret af Velux Fonden med Nationalmuseet som leading partner. Udover Sagnlandet er Københavns Universitet samarbejdspartner i projektet. Projektet løber frem til og med 2020. Formålet med projekt ViV er at skabe nye og arkæologisk velfunderede tolkninger og rekonstruktioner af vikingetidens klædedragt. Det skal ske ved at kombinere den nyeste viden om vikingetidens tekstil- og skindproduktion i Sydsandinavien med analyser af udvalgte tekstiler og gravfund. På baggrund af disse analyser er målet at udvikle nye måder at formidle tekstil- og dragtdesign på, som kan anvendes i udstillinger, undervisning og andre populære visualiseringer af vikingetidens mangfoldige liv.

Projektet inkluderer materiale fra perioderne før og efter vikingetiden (c. 650-1200). Som delprojekt 1 i projektet gennemføres i årene 2018 og 2019 en række eksperimentalarkæologiske forsøg med spinning og vævning af forskellige uldkvaliteter i Sagnlandets Dragtværksted i vinterhalvåret. Det arkæologiske kildemateriale for forsøgsrækken er de vikingetidige tekstilfund fra handelspladsen Hedeby og fra gravfundene Mammen og Hvilehøj. Den viden, forsøgene skaber om spinde- og vævemetoder, lægges til grund for delprojekt 2, der består i en fuldstændig nytolkning og rekonstruktion af en mands og en kvindedragt til Nationalmuseets nye, permanente vikingeutstilling. Disse to dragtrekonstruktioner baseres på gravfundene med bevarede tekstilrester fra Mammen og Hvilehøj, to 900-tals elitegrave. Endeligt kulminerer projektet med delprojekt 3, der bliver et "Vikingetidens dragtkatalog" udarbejdet af Nationalmuseet med bud på mands-, kvinde- og børnedragter med forskellig status. Det trækker på eksperimentalarkæologisk viden fra Delprojekt 1 og 2, der kombineres med øvrige tekstilfund

og ikonografisk og litterært materiale fra/om perioden. Herved kombineres forskning og formidling på bedste vis og sikrer de mange frivillige vikingentusiaster i ind- og udland adgang til ny viden, der kan højne kvaliteten af de vikingedragter, man møder på markeder og i re-entactment sammenhænge.

Samarbejdet med Nationalmuseet og Universitetet skaber derfor vigtig synergi til Sagnlandets egen dragtproduktion til kongehalsmiljøet qua den løbende dialog med disse institutioners tekstilekspertter.

Avanceret billedskæring vha. 3-D programmering og CNC-skæring

I genskabelsen af det enorme royale kongehalsmiljø fra 700-tallet arbejder Sagnlandet hele tiden med at integrere moderne og omkostningseffektive teknologier, der gør det muligt at give de besøgende indblik i, hvilken pragt og æstetik datidens overklasse har været omgivet af. Det kommer bl.a. til udtryk i den måde, vi har valgt at arbejde med billedskæring på. Således er hallens 4 såkaldte højsædesøjler i det centrale salsrum, hvor kongen har siddet i sit højsæde, blevet udskåret ved hjælp af en avanceret 5-akslet CNC-skæremaskine, der har kunnet håndtere de 8 meter lange og ét ton tunge søjler. Forud for selve skæreprcessen er gået et langvarigt research arbejde med udvælgelse af relevante ornamentter og dyrestile, som efterfølgende er blevet programmeret først i 2D og derefter i 3D programmer, der slutteligt har skullet konverteres til den særlige CNC- software, der styrer den enorme maskine.

Denne metode har gjort det muligt at lave førnævnte fire rigt udsmykkede højsædesøjler, der skal ledsages af 6 store og rigt ornamenterede pragtportaler, der omgiver kongehallens i alt 3 ydre og 3 indre døre, hvoraf nogle er ca. 4 meter høje! Målet er herefter at lade en billedskærer efterbearbejde de CNC-skårne emner for at skabe det endelige håndgjorte udtryk. Kombinationen af computer- og robotteknologi har gjort det muligt inden for budgettet, at kunne vise, at datidens haller har været rigt udsmykket. Interessant ved processen har været, at leverandører af såvel CNC-software som CNC-maskiner, har været særdeles imponeret af, hvordan deres hard- og software er blevet udfordret og presset til det yderste ved mødet med vikingetidens komplekse dyreornamentik. Det har givet anledning til artikler om kongehalsprojektet i internationale fagblade inden for disse særlige high-tech teknologier.

Sagnkongernes Verden – organisation og samarbejdspartnere

Styregruppe: Lars Reuter, Projektrådgiver, A.P. Møller og Hustru Chastine Mc-Kinney Møllers Fond til almene Formaal, Frank Rechendorff Møller, Fondsdirektør, Augustinus Fonden, Lars Holten, direktør, Sagnlandet Lejre, Hans Henrik Høilund, Elgaard Architecture A/S. Totalrådgiver; Maa., byggeøkonom og partner, Thorben Schmidt, Wohlert Arkitekter. Styregruppen mødes hver anden måned.

Bygherre: Sagnlandet Lejre ved Kristian Kristiansen, bestyrelsesformand, professor, dr.phil. Göteborg Universitet. Peter Skak Iversen, forretningsudvalgsmedlem, tidligere direktør DONG, Lars Holten, direktør Sagnlandet Lejre.

Rådgivergruppe: Bygherrerådgiver: Maa., byggeøkonom og partner, Hans Henrik Høilund, Elgaard Architecture A/S. Totalrådgiver; Maa., byggeøkonom og partner, Thorben Schmidt, Wohlert Arkitekter. Tekniske underrådgivere: Ingeniør, master nordisk bygningskulturarv, partner, Jeppe Sten Andersen, Eduard Troelsgaard samt Ingeniør, partner, Kasper Jørgensen, Gert Carstensen A/S. Særlige Bygherreleverandører: Ejer, Palle Nielsen, Bondeskovgård Savværk (Bilehugget egetømmer) og Maa. Kasper Lyneborg, Tegnestuen Kronværk (udstilling/digital formidling). Rådgivning brand- og sikkerhed: Mikael Nørgaard Gam, Brandteknisk rådgiver, Master i Brandsikkerhed, Dansk Brandinstitut (DBI). Denne gruppe varetager projektering i overensstemmelse med myndighedskrav mv.

Nationalt Fagligt Rådgivende Udvalg (NFRU): Anna Beck, museumsinspektør, Museum Sydøstdanmark. Bente Draiby, arkitekt, mag. art. Henriette Lyngstrøm, lektor Københavns Universitet. Josefine Franck Bican, Forskningsassistent Nationalmuseet. Jørgen Poulsen, fhv. leder Vikingelandsbyen Albertslund. Lars Jørgensen, Forskningsprofessor, Nationalmuseet († september 2016). Lotte Hedeager, Professor, Oslo Universitet. Svend Jakobsen, Ingeniør, partner Eduard Troelsgaard Ingeniører. Torben Dehn, specialkonsulent Kulturstyrelsen.

Øvrig rådgivning: Sagnlandets revisionsfirma BDO ved Peter Rasborg, Senior Partner, statsautoriseret revisor og Sten Kristensen, Partner, Momschef. Ole Bernt Hasling, Advokat(H), Partner, Mazanti-Andersen Korsø Jensen, AdvokatPartnerselskab.

Lejre Kommune: Center for Teknik & Miljø Ann-Britt Zwergius, byggesagsbehandler (koordinerer i forhold til selve byggeriet) samt Mette Straarup, planmedarbejder (afklarer planmæssige spørgsmål). De faste kontaktpersoner indkalder øvrige ressourcepersoner i kommunen efter behov for at sikre smidig sagsbehandling.

Sidst, men ikke mindst, har hele kommunalbestyrelsen i Lejre Kommune samt mange andre fra kommunes embedsværk vist Sagnlandet Lejres projekt stor interesse og bakket godt op lige siden præsentation af den første projekt idé tilbage i 2012 og til nu. Dette engagement er meget værdsat af såvel bygherre som bevilgende fonde. Tak.

1800-TALS SPISEHUS & AKTIVITETSOMRÅDE – nye gæstefaciliteter under opbygning

Primo 2018 påbegyndte Sagnlandet Lejre i samarbejde med arkitekter og ingeniører projektering af den tiltrængte renovering og ombygning af Sagnlandets utidssvarende madpakkehus, den historiske bygning *Videsøhus*, til et historisk spisehus. I tilknytning til spisehuset er der projekteret en ny facilitetsbygning med toiletter, puslerum samt køle-frysedepot kaldet "Det Lille Hus". Endelig er der løbet af 2018 projekteret et nyt instruktør-hus til Båldalen med tilhørende bådebro. Instruktørhuset har en dobbelt funktion, idet det om sommeren tjener som formidlingsbase for Båldalens mange, mange tusinde gæster, mens det om vinteren skal fungere som vinteropbevaring for 6 nye jollepramme, der produceres på Vikingeskibsmuseets bådewærft.

Hele denne flotte fornyelse af disse længe savnende gæstefaciliteter er gjort mulig af en meget rundhåndet fondsdonation på 13 mio. kr. fra *Annie & Otto Johs. Detlefs' Fonde* ultimo 2017.

En stor del af 2018 er derfor brugt på projektering af myndighedsprojekt for indhentning af de nødvendige tilladelser fra Lejre Kommune og Fredningsnævn til henholdsvis opførelse/renovering af bygninger samt tilladelse til sejlads i 6 historiske jollepramme på en større del af Videsø. Videsø udgør en del af "Båldalssøen", som siden begyndelsen af 1980'erne har været brugt til gæstesejlads i forhistoriske stammebåde. I første halvdel 2018 fik Sagnlandet Lejre landzonetilladelse fulgt af byggetilladelse i juli og afslutningsvist, primo 2019, tilladelse til opførelse af bådebro for sejlads i de historiske jollepramme.

Ultimo august 2018 blev Videsøhus og Det Lille Hus sendt i udbud som hovedentreprise til udvalgte entreprenørfirmaer, der både repræsenterede lokale firmaer i Lejre Kommune og større firmaer fra det øvrige Sjælland. Det var glædeligt, at et lokalt firma fra Lejre Kommune kom med det bedste bud. Primo oktober 2018 kunne Sagnlandet Lejre derfor indgå hovedentreprisekontrakt med SB Murer Aps. fra Kirke Såby. Umiddelbart efter, etablerede SB Murer byggeplads og gik i gang med arbejdet med Videsøhus og Det Lille Hus i samarbejde med sine egne underentreprenører. "Det Lille Hus" stod udvendigt færdigt omkring årsskiftet, hvorefter den indvendige aftegning gik i gang. Samtlige bygninger i projekt 1800-tals Spisehus & Aktivitetsområde forventes afsluttet i løbet af foråret 2019. Indtil da sker madsalg til Sagnlandets gæster fra midlertidige faciliteter i Velkomstcentret, hvor der er indrettet et lille cafésalg.

I sidste halvdel af 2018 indgik Sagnlandet Lejre aftale med Vikingeskibsmuseets bådewærft om produktion af 6 historiske Fejø-jollepramme, der forventes leveret inden sæsonstart 1. maj 2019.

Efter udløb af diverse høringsfrister vedrørende sejlads- og bådebroden er opførelse af bådebro og instruktør/bådewærft påbegyndt primo 2019 i samarbejde med firmaet Hegnsmontagen, der tidligere har etableret bro og talrige dyrefolde andetsteds i Sagnlandet.

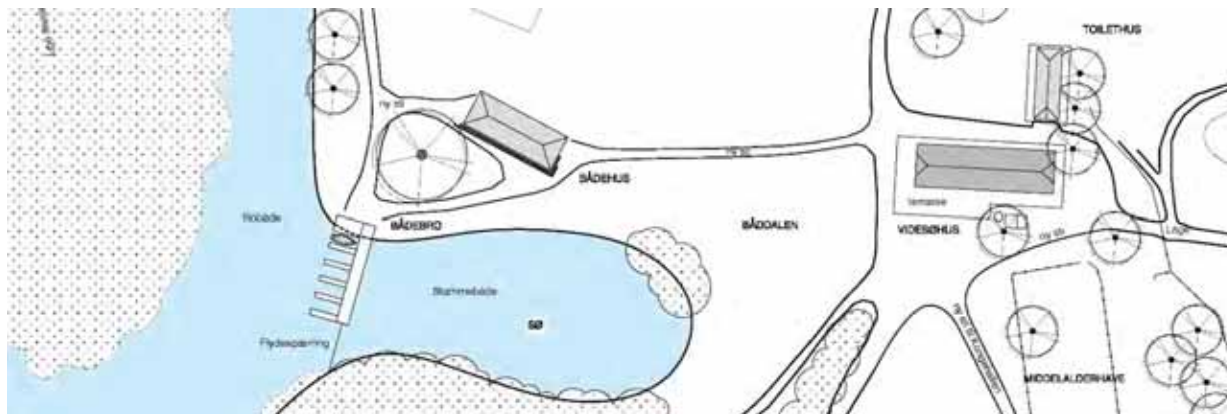
1800-tals Spisehus & Aktivitetsområde – formål og historisk baggrund

Umiddelbart udenfor Sagnlandets Lejres hovedindgang ligger den dejlige restaurant Herthadalen ved bredden af Knapsø. Allerede fra slutningen af 1700-tallet søgte Lejres bønder ud til de natursmukke område for at danse og hygge sig. Fra midten af 1800-tallet blev området også centrum for store grundlovsmøder, hvor bl.a. Grundtvig holdt tale. Her kunne man både spise og drikke, spille kegler ved skovpavillonen samt leje robåde for romantiske sejlture på Knapsø. Den er denne lokale fortælling om herregårdslandskabet og 1800-tallets samfundsudvikling, som Sagnlandet har taget afsæt i ved udviklingen af projekt "1800-tals spisehus & aktivitetsområde".

Med den flotte donation fra *Annie & Otto Johs. Detlefs' Fond* gænsker Sagnlandet nu denne lokale historie i form af et spændende og lærerigt spise og aktivitetsmiljø med afsæt i det samtidige Videsøhus, hvis ældste dele går tilbage til 1764. Fra Videsøhus skal Sagnlandets gæster kunne "smage på historien" i form af børnefamilievenlige, historiske, økologiske og sæsonbestemte frokostretter. Det kan f.eks. være saltmadsfade med tørrede, røgede og saltede pølser og skinker ledsaget af groft brød, hjemmelavede frikadeller og gode pølser, sild og frugtgrød med fløde. Hertil husmandskaffe med småkager og bagværk baseret på historiske opskrifter. For at understrege sammenhængen "jord til bord" skal børnegrupper og familier også kunne købe råvarer, som børn og voksne sammen kan hygge sig med at færdigtillære på åbne ildsteder og små grills under åben himmel i Båldalen.

Båldalens logistik omlægges og det hidtidige aktivitetsområde flyttes fra sydsiden til nord siden af Båldalssøen, hvor den ny bro og instruktør/bådehus anlægges. Det skaber logistisk samhörighed med Videsøhus og det kommende hyggelige legeområde med keglebane, abildgård med frugttræer af gamle sorter mv., der i løbet af 2019 oprettes nord herfor. De stærkt tilgroede brinker omkring Båldals/Videsø plejes gennem udtynding i rør, krat og træer efter aftale med Lejre Kommunes afdeling for Natur & Miljø. Det giver gæsterne smukke udkig over søen, mens rørskovene fortsat får plads til at trives. Langs Båldalssøens sydside, fra hovedindgang og frem mod Videsøhus-området, anlægges en stor klappehold med historiske fåre- og gedere. Dyrene sørger for at pleje græs og bevoksning, samtidig med at børn kan komme helt tæt på dyrene.

Projektet forbedrer Sagnlandets generelle tilgængelighed og basale publikumsservice. Således vil alle gæster nu kunne glæde sig over at finde længe efterspurgt og centralt placerede toilet, handicaptollet og puslefaciliteter i Båldalen i form af "Det Lille Hus". De bedste forældrevenlige, fladbundede og stabile jollepramme med nem af/påstigning via den kommende bro giver alle aldersgrupper forbedret adgang til at kunne opleve glæden ved at sejle på søen. Det nye og større instruktør/bådehus med et overdækket udeareal sikrer ydermere, at en hel skoleklasse i tilfælde af dårligt vejr, kan komme i ly under tag og modtage instruktion og fortælling fra Båldalens personale dér.

1800-tals Spisehus & Aktivitetsområde – organisation og samarbejdspartnere

Donator: *Annie & Otto Johs. Detlefs' Fonde* ved bestyrelsesformand Annie Detlefs og direktør John Vincensen, OJD.

Bygherre: Sagnlandet Lejre ved forretningsudvalgsmedlem Peter Skak Iversen, tidligere direktør DONG, og Lars Holten, direktør Sagnlandet Lejre.

Rådgivergruppe: Maa., byggeøkonom og partner, Thorben Schmidt og Maa og partner, Line Loftsheim, Wohler Arkitekter. Tekniske underrådgivere: Ingeniør, master nordisk bygningskulturarv, partner, Jeppe Sten Andersen, Eduard Troelsgaard samt Ingeniør, partner, Kasper Jørgensen, Gert Carstensen A/S.

Hovedentreprenør: Videsøhus og Det Lille Hus: SB-Murer ApS ved byggeleder Michael Ellegaard-Jensen. Bro og Bådehus: Hegnsmontagen ved ejer Kristian Stausholm.

Lejre Kommune: Center for Teknik & Miljø Ann-Britt Zwergius, byggesagsbehandler (koordinerer i forhold til selve byggeriet). Natur & Miljø Lisbet Løvendahl, naturmedarbejder (kontaktperson i forhold til sejlads, bro og naturpleje).

Også i Projekt 1800-tals Spisehus & Aktivitetsområde har Sagnlandet Lejre mødet stor velvilje i samarbejdet med Lejre Kommunes embedsværk om realisering af projektet. Stor tak for det.

Netværk og samarbejder for fremme af kulturturisme

Sagnlandet Lejre deltager løbende i forskellige strategiske netværk for udvikling af øget kulturturisme i Danmark. Her skal blot præsenteres et par eksempler.

Projekt "Istidsruten" – en oplevelsescykelrute gennem Nordvestsjælland.

Sagnlandet har i 2018 deltaget i udviklingen af et særligt partnerskabsprojekt, "Projekt Istidsruten", der er et unikt udviklings- og samarbejdsprojekt i Region Sjælland mellem fem Vest- og Midtsjællandske kommuner og seks markante Vest- og Midtsjællandske attraktioner, hvoraf Sagnlandet er den ene. Efter forarbejdet siden 2015 bevilgede Nordea Fonden i maj 2018 i alt 21 mio. kr. til projektet på baggrund af partnernes fælles ansøgning. I løbet af de næste to år samarbejder de deltagende kommuner og attraktioner om ruteføring og anlægelse af i alt 250 km ruteforløb for cyklister i NV-Sjælland. Via ruteforløbet skal landsdelens enestående istidslandskab formidles undervejs til børn, unge og voksne. Formålet er at kombinere grøn turisme med motion og fælles, lærerige oplevelser om Danmarks seneste istid. En geologisk periode der har formet landskabet for over 10.000 år siden og skabt livsgrundlaget for de første mennesker i det, der i dag er Danmark. Rundt på ruten skal der etableres infotavler, fortællesteder, oplevelsespunkter, shelters- og campingpladser samt undervisningsaktiviteter og guide-tilbud. Alt sammen organiseret og fortalt i en kommende applikation, som brugerne af Istidsruten frit vil kunne downloade til deres egen mobiltelefon.

Sagnlandet Lejre har i 2018 deltaget aktivt i en arbejdsgruppe, hvis kerneopgave er udvikling af en smartphone-baseret formidlings- og oplevelsesapplikation (App). I arbejdsgruppen er der taget afsæt i de erfaringer, som Sagnlandet har med digital-oplevelsesformidling, som er opnået gennem mange års tilbud til gæster om at anvende GPS-baserede "oplevelsesmissioner" indenfor kultur- og naturhistorie. På baggrund af gruppens arbejde godkendte Projektets Styregruppe og forretningsudvalg i december 2018, at Sagnlandet Lejre bliver location som platform for udvikling af *Projekt Istidsrutens* formidlings- og oplevelses-App. Herefter har arbejdsgruppen udvalgt 6 POI's (Point Of Interest's) / Fortællepunkter på Sagnlandets arealer, som alle indeholder både istidslandskabs- og kulturhistoriske, publikumsinddragende potentialer. Disse vil i 2019 blive brugt til udvikling af en kort film ved hvert POI, som gæsterne kan downloade indholdet af på egne mobiltelefoner. Hermed skabes der grundlag for, at gæsterne bevæger sig rundt i terrænet og ved hvert POI kan få en istidsrelateret, aktiverende fortælling om landskab og kultur, fra seneste istid og frem til historisk tid.

Sagnlandet er udover deltagelse i arbejdsgrupper repræsenteret i "*Projekt Istidsrutens*" styregruppe og bidrager med faglig og pædagogisk viden i realiseringen af projektet. Istidsruten forventes indviet i løbet af 2020.

Foreningen Vikingebuen. Sagnlandet har deltaget i udviklingen af det tidligere markedsføringsnetværk med 16 vikingeatraktioner/-museer, herunder Nationalmuseet, der blev

konsolideret som en juridisk forening ved stiftende generalforsamling i 2017. Foreningens vedtægtsbestemte formål er jf. § 2 Formål:

- "Foreningen har fokus på markedsføring og har til formål at fremme vikingeturisterhvervet i Danmark til gavn og glæde, for såvel gæster, som foreningens medlemmer/attraktioner og i øvrigt udvikle initiativer til det fælles vikingeturisterhvervs bedste". Som medlemmer kan følgende optages jf. § 3 Medlemmer: "Som medlemmer af foreningen kan optages attraktioner der bedriver forskningsbaseret formidlingsvirksomhed indenfor området der omhandler vikinger".

I foråret 2018 tiltrådte Sagnlandets presseansvarlige som bestyrelsesformand. I første halvdel af 2018 har det bl.a. andet betydet opstart af to samarbejdsprojekter: 1) Et samarbejde med Dansk Turisme Innovation. Her skal en undergruppe, som Sagnlandet Lejre er del af, i første omgang deltage i et forløb om destinationsprodukt- og serviceudvikling og styrkelse af turismen i deltagernes region. 2) Et samarbejde med Dansk Turismefremme om projektet "Tema på Tværs". Det skal fremme turismen hos de enkelte lokale aktører og attraktioner vha. en fælles digital indsats, hvor alle medlemmer løfter i flok.

Foreningen har udviklet egen designguide og logo "*Made by Vikings*" til brug ved markedsføring af foreningens fælles produkter. I 2018 barslede foreningen i samarbejde med Politikens forlag i en engelsksproget version af "*Turen går til Vikingetiden*", som de deltagende attraktioner udviklede i dialog med Politikens Forlag i 2017. Den engelske guidebog skal bidrage til at skabe international opmærksomhed om Danmarks spændende kulturarv til gavn for øget kulturturisme i hele landet.

Netværk og samarbejder for fremme af dannelse og læring

Sagnlandet Lejre deltager løbende i forskellige netværk med fokus på dannelse og læring. Her skal følgende samarbejder i 2018 fremhæves.

VPAC'erne stifter formel forening i 2018: Sagnlandet Lejre er et af Danmarks i alt 16 videnspædagogiske aktivitetscentre (VPAC'er), der ligger spredt ud over landet. Disse centre modtager driftstilskudtilskud fra Undervisningsministeriets VPAC-pulje på baggrund af årlige ansøgninger og vurderinger. VPAC'erne repræsenterer uformelle læringsmiljøer, der dækker og formidler vigtig viden inden for mange forskellige fagområder til børn, unge og deres forældre i både skole og fritidssammenhæng. Fagområderne omfatter historie, kultur, natur, samfund, bæredygtig udvikling og teknologi. Centrene er derfor en vigtig kulturel og uddannelsesmæssig ressource for samfundet. De formidler forskningsbaseret viden gennem oplevelser og aktiviteter, der aktivt inddrager publikum, sætter tanker i gang, pirrer sanser og nysgerrighed og følelser.

VPAC-netværket mødes flere gange årligt og drøfter særlige problemstillinger og udveksler viden om "best-practice" på mange forskellige områder, der spænder lige fra didaktik til markedsføring. I 2018 besluttede alle VPAC'erne enstemmigt at lave en egentlig formel forening, der afløste det uformelle netværk og styregruppe, der havde varetaget gruppens interesser siden 2001.

Den 17. maj 2018 blev "*Sammenslutningen af Videnspædagogiske Aktivitetscentre i Danmark*" etableret ved stiftende generalforsamling på Experimentarium med følgende formål mv.:

- **§1 Navn og hjemsted:** Foreningens navn er sammenslutningen af Videnspædagogiske Aktivitetscentre i Danmark. Foreningen er hjemmehørende hos det medlem af foreningen, der har formandskabet og varetager foreningens sekretærfunktioner og bogholderi.
- **§2 Formål:** Foreningens formål er at styrke fællesskabet mellem de Videnspædagogiske Aktivitetscentre (VPAC) i Danmark og at synliggøre centrenes indsats for at formidle viden og indsigt i natur, historie og videnskab gennem lærerige, praktisk orienterede og udfordrende aktiviteter for alle sanser.
- **§3 Medlemmer:** Som medlemmer kan optages alle institutioner, der modtager støtte fra Undervisningsministeriets pulje Tilskudsordningen for Videnspædagogiske Aktivitetscentre, kan tilslutte sig foreningens formål samt vedkende sig nærværende vedtægter. Nye medlemmer skal godkendes af generalforsamlingen.

Med en juridisk forening i ryggen har centrene mulighed for at søge penge hos private fonde til fælles projekter mv. ligesom det politiske arbejde har en formaliseret organisation i ryggen.

Samarbejdet "Gaver til Guder" med Folkekirkens Skoletjeneste: De sidste tre år har Sagnlandet Lejre samarbejdet med Folkekirkens Skoletjeneste om udvikling af et nyt undervisningsforløb for grundskolens mellemtrin med tilhørende materialer. I 2017 blev forløbet testet ved et pilotprojekt og i september 2018 var Sagnlandets Skoletjeneste klar til at udrulle undervisningsforløbet "Gaver til Guder" for ikke mindre end 1.692 lærere og elever fra 68 forskellige klasser. De gennemførte det tre timer lange undervisningsforløb, der gav dem fortidens gudeverden og ritualer helt tæt på kroppen.

Til forløbet havde Sagnlandet Lejre produceret to skriftlige undervisningsmaterialer i form af en elevbog og en tilhørende lærervejledning. Forløbet er tilrettelagt med lektioner hjemme på skolen både før og efter forløbet i Sagnlandet. Eleverne kom derfor med en forhåndsviden, der blev sat i spil i undervisningen i Sagnlandet, hvor de kunne genkende både steder og genstande. De udbudte undervisningsforløb blev ledsaget af et særligt lærerkursus med 60 lærere, hvor Sagnlandets undervisere holdt faglige oplæg om jernalderens- og vikingetidens offerritualer. Efterfølgende fik lærerne selv syn for sagn ved at besøge fire fysiske nedslagspunkter i Sagnlandets læringslandskab: et jernalderhus, offermosen, skibssætningen og Vikingemarkedspladsens "hørg". Her kunne lærerne tilegne sig konkret forhåndsviden, som de kunne sætte i spil før under og efter besøget med deres egen klasse.

Fortælleseminar i samarbejde med Det Fortællende Teater. I 2018 fortsatte Sagnlandets Skoletjeneste sit samarbejde med det *Fortællende Teater* ved skuespillerne Jesper la Cour og Troels Kirk Ejsing. Det resulterede i maj måned i fortælleseminaret *“Fortælling, en måde at være sammen på”*. Her deltog 35 repræsentanter fra skoler, børneinstitutioner, kulturelle netværk m.fl. Programmet bestod af faglige oplæg, øvelser, samtaler, erfaringsudveksling samt en ønskerunde om, hvordan fortælling som metode kan skabe fællesskaber, personlig udvikling, nærvær, samvær og netværk. Helle Kappel Nielsen, skoleleder på Hem Skole og kulturaktivist i Skive, holdt oplægget *“Fortælling - en måde at lære hinanden at kende på”*. Udsagnet blev underbygget af en forskningsrapport, der anerkendte styrkelsen af relations-niveauet efter arbejde med *“Ar-fortællinger”* skabt i et samarbejde med Hem skole og Jesper la Cour. Fortælleren Annemarie Krarup gav status og fremtidsvisioner for *Fortælling i Roskilde og i Nationalpark Skjoldungernes Land*. Jesper la Cour berettede om fortællingen *“Bjowulf”* sat i en global kontekst. Sagnlandet Lejre kortlagde brugen af metoden fortælling i både undervisning og formidling som stemningsskaber i forhold til tidsforståelse, hvor lytterne vha. fortællinger oplever sig hensat til en anden tid.

Seminaret blev fulgt af en fortælleweekend for Sagnlandets besøgende familiegæster og turister. Her gennemførte eksterne, professionelle storytellere og Sagnlandets formidlere *“masterclass-performances”* i storytelling til glæde for de besøgende og inspiration for Sagnlandets personale. Det blev bl.a. afprøvet at skabe en fælles fortælling med tre storytellere, der afløste hinanden og et forløb, hvor tre storytellere inddrog hinanden i deres fortælling. Det gav gode erfaringer og ideer til fortsat pædagogisk udvikling af Sagnlandets mundtlige formidling.

Foreningen Historiske Værksteder. Sagnlandet deltog i 2018 i planlægning og afholdelse af tre, tredages midttræf samt foreningens generalforsamling i Nyborg. Både træf og generalforsamling har, udover netværk og erfaringsudveksling, en teoretisk og praktisk dimension. Træffene var delt ind i Jernalder, Vikingetid og Nyere tid. Jernaldetræffet blev afholdt ved Heltborg Museum i Thy med til temaet *“Fra udgravning til levendegørelse med fokus på indretning og brug af jernalderhuse og omliggende omgivelser”*. Vikingetræffet blev afholdt af Vikingeskibsmuseet og Albertslund Vikingelandsby med temaet *“Gravfund og begravelsesritualer”*. Nyere tids træffet blev afholdt i Andelslandsbyen Nyvang med temaet *“Mad gennem 150 år”* med opfindelsen af komfuret og komfurkøkkenets betydning for vores madkultur i dag.

Brobygningstræf for Lejre Kommunes 5-årige børnehavebørn i Sagnlandet. I juni 2018 gennemførte Sagnlandet et tredages vikingetræf for de ældste børnehavebørn i samarbejde med Lejre Kommunes børnehaver. Brobygningsprojektet er de 5-åriges kulturforløb i *“Børnekulturpakkerne”*. Børnekulturpakkerne dækker over Lejre Kommunes nye, ambitiøse børnekulturelle indsats, som hvert år skal give børn og unge involverende oplevelser med kunst og kultur fra vuggestue til 9.klasse. Næste skoleår bliver der i alle dagtilbud og folkeskoler gennemført de samme tretten kulturforløb, der kommer til at involvere 4.000 børn og unge i Lejre Kommune! Formålet med brobygningsarrangementet i Sagnlandet var, at lade kommende klassekammerater møde hinanden før sommerferien og sammen lave aktiviteter, hvor de kunne lære hinanden at kende. Her er Sagnlandet et godt sted at samle børnene, fordi Sagnlandets Skoletjeneste har stor erfaring i at tilrettelægge fællesskabsopbyggende aktiviteter hvor sanser, leg og fantasi er i fokus. Dagen blev tilrettelagt som et vikingetræf, hvor de kommende klassekammerater sammen var vikinger for en dag. Som rigtige vikinger før et tog skulle de ruste sig til det nye (skole-)liv, der ventede dem efter sommerferien. De tre intensive dage var spækket med praktiske aktiviteter og samarbejdsøvelser, som gjorde børnene klar til at drage ud i den store vide verden. Vikingetræffet sluttede med et rigtigt vikingeædegilde, som børnehavebørnene havde lavet i fællesskab. Med brobygnings-vikingetræffet lykkedes det at samle ikke mindre end 250 kommende skolebørn fra Lejre kommune i Sagnlandet.

Partnerskabsaftale med den nationale Skoletjeneste i København. Sagnlandet og den nationale Skoletjeneste har indgået en treårig partnerskabsaftale for perioden 2017-2019. Formålet med partnerskabet er at understøtte og kvalificere udvikling og drift af Sagnlandets undervisning, der sikrer høj pædagogisk kvalitet i den daglige undervisning og målrettet pædagogisk udvikling som pædagogiske laboratorier. Målgrupperne for undervisningsvirksomheden er børn/pædagoger fra dagtilbud, elever/lærere fra grundskolen, ungdomsuddannelser, VUC (AVU og HF), samt lærer- og pædagoguddannelsen.

TAK TIL BIDRAGSYDERE M.FL.

Sagnlandet Lejres årsberetning 2018 skal afrundes med en varm tak til mine engagerede og kreative medarbejdere, frivillige fra Sagnlandets Venner, Sagnlandets ulønnede bestyrelse samt vores mange eksterne netværks- og projektpartnere for godt samarbejde og indsatser i årets løb.

Afslutningsvist en varm tak til fonde, puljer, offentlige institutioner, sponsorer og andre, der praktisk og/eller økonomisk har bakket op om Sagnlandets virke i 2018.

For støtte til Sagnlandets Lejres ordinære drift takkes:

Undervisningsministeriet og Lejre Kommune.

For praktisk bistand, projekt- og kompetenceudvikling, partnerskabsaftaler, økonomisk støtte/tilsagn om støtte til udviklingsprojekter og særlige aktiviteter takkes:

A. P. Møller og Hustru Chastine Mc-Kinney Møllers Fond til almene Formaal (*Projekt Sagnkongernes Verden*), Annie & Otto Johs. Detlefs' Fonde (*1800-tals spisehus & aktivitetsplads*), Augustinus Fonden (*Projekt Sagnkongernes Verden*) Erhvervsakademi Sjælland Campus Roskilde (*arbejdspladspraktik under Datamatiker Studieordningen*), Folkekirkens Skoletjeneste (*projekt "Gaver til Guder*), Lejre Kommune (*projekt Sagnkongernes Verden, Skole- og Børneinstitutionsaftale 2017-2018/2018-2019, aftale om drift af Turistinformation*), Roskilde Kommune (*Skoleaftale 2017-2018/2018-2019*) Sagnlandets Venner i Lejre (*frivillig hjælp*), Skoletjenesten (*udstationering af en ½-tids SKT medarbejder*). University College Sjælland/Absalon (*praktikforløb i faget "praktik" og fordybelsesforløb om "lærings-glemsel"*)

For sponsorater samt støtte til Sagnlandets almennyttige formål takkes:

Furi Appel og Gunnar Niskers Fond, Medlemmerne af Sagnlandet Lejres Erhvervsklub (BDO - Statsautoriseret revisionsaktieselskab, København; Beierholm Revision, Roskilde; Bonde-skovgård Savværk; Clio Online; Dansk Drone Kompagni; Danske Bank, Roskilde Afd.; El-gaard Architecture; Erhvervsforum Hornsherred, Hegnsmontagen; KLJ-EL, ApS; Konditor-Bager Lejre; MaDahm Consulting; Nykredit Roskilde; Restaurant Herthadalen; TVC Advokatfirma, Roskilde; Vestergaard Company A/S; VVS Firmaet Bad Experten A/S; Wohlert Arkitekter; Åvang ApS. - Byg, Anlæg & Park) samt frivillige private bidragydere.

31/3 2019 - Lars Holten, direktør

2018 – *landet du må udforske* i ord og billeder

Sagnlandet Lejre er et af Danmarks 16 Videnspædagogiske Aktivitetscentre (VPAC), der modtager driftsstøtte fra Undervisningsministeriet. VPAC'erne dækker:

- *"... de tekniske & naturvidenskabelige og de kunstneriske, kulturelle, historiske, litterære og filosofiske områder, er ikke museer, men står for en alternativ og supplerende formidling af vanskeligt tilgængelige fænomener og begreber - og hvis koncept bygger på vidensformidling via publikums aktive deltagelse."* (www.uvm.dk)

For at have status af VPAC og opnå driftsstøtte til videnspædagogisk arbejde, skal vi hvert år dokumentere, at Sagnlandet lever op til Undervisningsministeriets kriterier for støtte. De omfatter bl.a. krav til faglighed, kvalitet, udvikling, relevans for grundskolen, samarbejder lokal, nationalt og internationalt mm.

Til supplement af udvalget af strategiske udviklingsarbejder beskrevet i foregående afsnit i sammenhæng med års- og samfundsregnskab, præsenterer vi i det følgende et kalejdoskopisk vue i ord og billeder af Sagnlandets alsidige arbejdsområder.

De udvalgte aktiviteter fra sæson 2018 illustrerer, hvordan vi i praksis har løftet vores videnspædagogiske arbejde. Der er ikke tale om en udtømmende oversigt over alle årets aktiviteter og samarbejder, men alene illustrative eksempler samlet under hovedoverskrifterne Formidling, Forskning og Undervisning.

SAGNLANDETS aktiviteter indgår i et kredsløb, der består af tre kerneområder: Forskning, Formidling & Undervisning

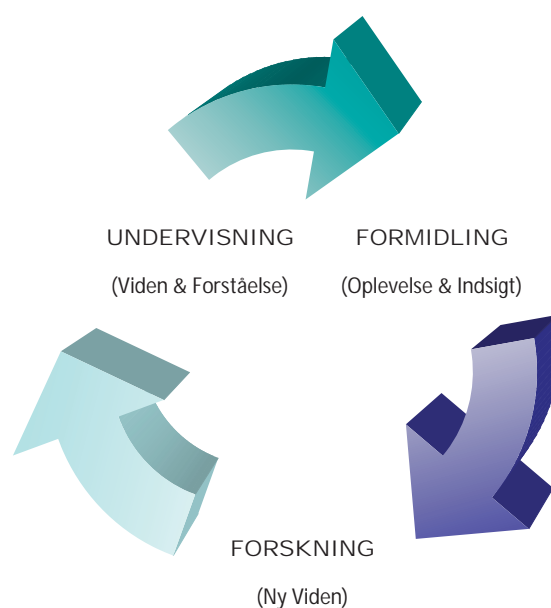
I kredsløbet giver forskningen ny viden, som formidles videre i undervisningssituationen med skoleelever og i formidlingen i det daglige møde med gæsterne

SAGNLANDETS forskningsbaserede formidling giver eleverne og publikum forståelse og indsigt, når vi omsætter ny viden fra forskningsverdenen i håndgribelige oplevelser og aktiviteter, som børn og voksne, selv kan deltage i.

Ideelt set danner mødet mellem ansat og gæst udgangspunkt for en dialog, der igen afføder ny viden og indsigt hos begge parter.

Dette krydsfelt mellem forskning, undervisning og formidling inspirerer til at rejse nye spørgsmål til forskningen for at kunne give nye svar og nye formidlingsoplevelser og aktiviteter.

SGNLANDET LEJRES kredsløb er i bevægelse ...

Formidling

Hvert år arbejder Formidlingssektionen med kvalitative analyser og gæsteinterviews som baggrund for målrettet udvikling og fornyelse af de formidlingsaktiviteter og –tilbud, som Sagnlandet Lejres sæsonprogram byder på. Publikumsanalyserne giver indblik i gæsternes behov og ønsker, så der hvert år sker nye og spændende ting, små som store. Tilpasning og udvikling i forhold til gæsteanalyser sker med fokus på høj faglighed, både i pædagogisk tilgang og historisk kildegrundlag. Det sikrer, at Sagnlandet Lejre fastholder sin position som Danmarks ældste Videnspædagogiske Aktivitetscenter, der vægter formidling af vanskeligt tilgængelige fænomener højt gennem aktiv publikumsdeltagelse.

Med sit årlige sæsonprogram tilstræber Formidlingssektionen således at tilbyde gæsterne en bred vifte af indholdsrige oplevelser, der bygger bro mellem det vidensbaserede og faktuelle, og den almindelige gæsts interesse for vores fælles forhistorie. Mødet med det ægte menneske vægtes højt i samspil med gæstens mulighed for at prøve de ting, der formidles.

“MAN SKAL GRIBE, FØR MAN KAN BEGRIBE” er en af hovedsætningerne inden for erfaringspædagogikken, der, som den røde tråd, udgør det underliggende grundtema for Sagnlandets sæsonprogram. Ambitionen er, at gæsterne – børn, unge og voksne – i mødet med historien skal få en succesoplevelse uanset hvilket erkendelsesniveau det sker på. Gæsternes for forståelse for fortiden spænder vidt, men målet med de taktile aktiviteter er, at alle gæster uanset alder og baggrund skal opnå en følelse af forståelse for vores forfædres levevilkår for derigennem at få lejlighed til refleksion over deres egen rolle i nu- og fremtidens samfund.

Kærnemålgruppen for sæsonprogrammets aktiviteter er børnegrupper, børnefamilier og bedsteforældre med børnebørn. Aktiviteternes generelle tilgængelighed og fokus på almene, relaterbare temaer i kombination med Sagnlandets personbårne, mundtlige formidling inviterer imidlertid alle typer af gæster til deltagelse. Således også sæsonprogram 2018, der bl.a. har været koncentreret om almene emner som hverdagsliv, krig, rejser og traditioner.

Nyt i 2018 var “jernalderugen” i skolernes sommerferie. Med inspiration fra pædagogiske aktiviteter fra Sagnlandets store palet af endags-undervisningsforløb fik almindelige besøgende dagene igennem mulighed for at prøve kræfter med vores jernalderforfædres alsidige gøremål udspillet i Sagnlandets autentiske jernalderlandsby befolket af dragtklædte formidlere. Her summede landsbyen af håndværk i form af tømrer- og snedkerarbejde og smedning og dagligdags husholdning og husflid som madlavning og fremstilling af snor af lindebast.

For gæsten, er mødet med en formidler i gang med sådanne sysler en uformel invitation, der indbyder til samtale. Gæsten kan på egne præmisser selv tage den første kontakt. Nysgerrige og videbegærlige relationer opstår spontant, når alle har noget i hænderne og netop får oplevelsen af *“at gribe og dernæst begribe”*.

Mens de instruktørbemandede, arbejdende værksteder var i gang forskellige steder i landsbymiljøet, kunne gæsterne på egen hånd vandre rundt i det historiske jernalder-miljø og samtidig opleve Sagnlandets “fortidsfamilier” i gang med deres daglige gøremål. Fortidsfamiliekonceptet, der tog sin begyndelse i 1970’erne, formidler almindelige danske og af og til også udenlandske, familier på en uges aktiv “ferie” i fortiden, hvor de bor, sover, spiser og går klædt som den tidsperiode, de opholder sig i. Mødet med “naboen” er et af mest umiddelbare og relaterbare møder med fortidens levevis, som gæsterne oplever i Sagnlandet. Som afslutning på jernalderugen kreerede ikke mindre end 10 af Sagnlandet Lejres formidlingsinstruktører den sidste dag et “Høvdingetaffel”, hvor gæsterne både fik rig mulighed for gratis smagsprøver selv kunne deltage i forberedelserne af en festmiddag, kun en høvding værdig.

At Sagnlandets personbårne og aktivitetsbaserede formidling af historie giver anledning til spændende refleksioner blandt de besøgende illustreres fint af følgende gæsteudsagn fra en af de mange besøgende i jernalderugen:

”Det er spændende at tænke på, hvordan min opfattelse af fortidens menneskers levevilkår har ændret sig, før og efter mit besøg i Sagnlandet. Jeg troede jeg skulle opleve hvor svært og hårdt det er at lave mad, med primitive redskaber og lerkrukker, men nu hvor man sidder her sammen med et menneske der bor her hver dag, opdager jeg hvor simpelt det kan være. De er ikke primitive. De har det ikke nødvendigvis hårdt. De tilpasser sig omstændighederne, i langt højere grad, end vi gør i dag.”

BAG OM TRADITIONER OG HØJTIDER kommer gæsterne bl.a. i 1800-tals området *Krikkebjerg huse*. Her møder gæsterne det ikke alt for fjerne liv på landet i et fattigt husmandssted i midten af 1800-tallet. I dette autentiske miljø, der består af kopier af originale huse, der i dag står på Frilandsmuseet i Lyngby, formidler Sagnlandets instruktører blandt andet traditioner og højtider, som de fleste danskere fortsat kender fra kalenderen og fejrer under en eller anden form, men hvis oprindelse og betydning for mange har fortabt sig i historiens tåger.

Gæsterne responderer positivt og interesseret på fortællingerne om de oprindelige traditioner og gæsteanalyserne viser, at det er noget man i høj grad ønsker mere af. Præcis som formidling af religion gennem tiderne, altid har været populært. I Sagnlandets levende formidling får de besøgende Sagnlandets fortolkning af fortiden og i dialogen med formidlerne giver mange gæster et mere kritisk og nuanceret billede af, hvorfor vi holder de traditioner i hævd, som vi gør.

I løbet af 2018 har gæsterne kunnet opleve de originale påsketraditioner og gå på opdagelse i disses oprindelse og her opdage, at de måske ikke er så danske, som man går og tror? I *Krikkebjerg huse* blev gæsterne involveret i æggefarvning og æggeløb i kombination med fortælling af myter, varsler og folketro der fulgte datidens traditionsrige højtidskalender.

Julens traditioner hører ligeledes til i Krikkebjerg huse. At besøge Sagnlandet Lejre i julen og deltage i juleaktiviteter er i sig selv blevet en tradition på tværs af generationer og mange gæster kommer år efter år for at opleve den særlige stemning og atmosfære. Juleåben 2018 sprængte alle rekorder med 50% flere besøgende en året før, hvilket betød at langt over 6.000 børn med forældre og bedsteforældre samt par uden børn lagde vejen forbi Sagnlandet i én af de tre juleweekender i december, hvor adgang til Sagnlandet desuden er gratis.

Bedsteforældre nyder bl.a. at besøge tinsoldat værkstedet sammen med børnebørnene, så alle kan se det legetøj bedstefar og –mor havde som børn. Gennem H. C. Andersens eventyr, bygges der bro mellem generationer, når fortællingen om den standhaftige tinsoldat og hans kærlighed til prinsessen, genfortælle som den blev skrevet for 180 år siden bænket omkring de lune fyrfade.

Gæsterne kan i tinværkstedet, dragtværkstedet, bolsjeværkstedet og potteriet sammen hygge sig og skabe gode minder i form af hjemmelavede gaver og julepynt i form af vokslys, slikpinde, tinfigurer, nisser og decoupage. Herudover kan man se og tale med dygtige smede og pileflettere i arbejde med mulighed for at købe deres fine håndværksprodukter med hjem.

”Vi har været her til juleåbent de sidste 4 år. Vi kan se der er sket meget, især med antallet af gæster. Vi kan godt lide gåturene i Sagnlandet på denne tid af året og nyde atmosfæren. Vi deltager ikke rigtig i aktiviteterne, men kan godt lide at besøge smugkroen. Vi har prøvet at introducere varmt øl med smør til forskellige jule-komsammener med venner, men de bider ikke rigtig på. Her kan vi få lysten styret.”

Pensionistpar fra Roskilde

PÅ HANDELSREJSE OG KRIGERTOGT var i 2018 nøgleord i Vikingepladsen Ravnebjergs formidling og aktiviteter. De handlende vikinger rejste langt omkring og gennem formidlingen af vikingetidens smykker og møntbrug, får gæsterne et indblik i periodens handel og vandel og lange rejser. Den særdeles populære og årligt tilbagevendende krigertræning, der især i efterårsferien Sagnkongefestival tiltrækker mange gæster, lader børn og voksne på håndgribelig vis stifte bekendtskab med brug af våben, vigtigheden af samarbejde og strategi samt krigens konsekvenser i form af sår og skader samt datidens behandling heraf. Hertil kommer fortællingerne om de nordiske guder ledsager af spændende sagn om Lejres tidlige konger, der giver gæsterne et indblik i lokalområdets forhistorie og betydning for Danmarks tilblivelse.

Betydning og vigtighed af træning og våbendragt i oldtiden oplever gæsterne også på Sagnlandets buebane og område for spyd- og stenkast. Her mærker gæsterne på egen krop historiens vingesus, når de skyder med rekonstruktioner af langbuer fra stenalder til vikingetid og kaster med spyd fra jernalderen. Gæsterne bliver under instruktion af Sagnlandet Lejres formidlere, ført gennem få og enkelte trin, der fører til succesoplevelser i alle aldre. Målet er ikke at ramme plet, men at skyde rigtigt. Ved siden af skydningen, kan gæsterne få en fornemmelse af den teknologiske udvikling buen har gennemgået, og hvordan buen har ført an, som forhistoriens fornemmeste våben.

I samarbejde med blandt andet Jernalderkampgruppen Prindsens Hverving og Romergruppen Cimbria kunne Sagnlandets også i 2018 indbyde gæsterne til spændende weekender, hvor germanske barbarer og romerske legionærer både sammen og hver for demonstrerede våben, ride- og kampteknikker samt gladiatoropvisning fra tiden omkring Kristi fødsel.

MED ARKÆOLOGEN I FELTEN kom gæsterne komme i højsæsonen, hvor Sagnlandets Arkæologisk Værksted var bemandet af arkæologistuderende instruktører. Her får gæsterne et godt indblik i det arkæologiske maskinrum og de kan selv prøve udgravningsmetoder og redskaber. Det giver en forståelse af – og et kritisk blik – på de brikker til puslespillet om Danmarks forhistorie, der kun kan erkendes gennem arkæologisk fundmateriale. Med metaldetektorer, skovle og graveskeer kan gæsterne selv finde metalgenstande fra bronzealder til moderne tid. I en rekonstrueret vikingetidsgrav fik de tålmodige sjæle i 2018 oplevelsen af selv at udgrave flotte gravgaver og komme under huden på arkæologernes tankegang, når der skal opstilles teorier og kommer med tolkninger af et gravmateriale. Det Arkæologiske Værksted mærker den genopståede guldgraverfeber, hvor mange interesserede amatørarkæologer hjælper museerne med at genfinde historiske genstande fra den danske muld. Gennem Arkæologisk Værksted, får gæsterne et kendskab og forståelse for danefælovgivning og detektorarkæologien og dens betydning for den viden Sagnlandet Lejre formidler samt vigtigheden af som arkæolog at gå systematisk til værks.

TÆT PÅ DYR OG TRADITIONELLE HÅNDVÆRK OG HUSFLID er faste aktivitetstilbud i Sagnlandet Lejre. Fra maj til oktober laves forskellige tema-weekender således også i 2018. Udover faste samarbejder med eksterne aktører fra f.eks. Dansk Pilefletterforening, inviterer Sagnlandet Lejres egne formidlingsmedarbejdere til åbne prøv-selv værksteder. Potteriet er velbesøgt i de weekender hvor temaet er drejning af ler. Det samme er Dragtværkstedet når de holder særlige spinde- og plantefarvnings-weekender. I begge værksteder kan gæsterne desuden året igennem tale med håndværkerne og selv prøve kræfter med at lave enkle lergenstande og prøve kunsten at spinde uld til garn på tenvægt og spindepind.

Daglige dyrefodringer af tam- og vildsvin appellerer ikke mindst til børneinstitutioner og børnefamilier, hvor dyrepasserer fortæller om dyrenes særlige adfærd og betydning for mennesket. Efterårets slagtninger af får trækker ligeledes rigtig mange nysgerrige gæster til, der får et godt indblik i såvel anatomi som hvor maden i slagteafdelingens køledisk kommer fra.

”JEG HØRER, OG JEG GLEMMER. JEG SER, OG JEG HUSKER. JEG PRØVER, OG JEG FORSTÅR” er Sagnlandet Lejres mission frit efter et gammelt kinesisk ordsprog. Det er en mission, der er gennemgående for udformningen og præsentationen af alle aktiviteterne i sæsonprogrammet. At missionen rent faktisk udleveres i praksis eksemplificer følgende lille ordveksling fra 2018 overhørt i det populære familie-aktivitetsområde Båldalen i 2018:

På en dag i højsæsonen talte en stor stærk knægt på vel 9-10 år med en medarbejder i Båldalen og fortalte, at han gerne ville prøve at hugge brænde med en økse. Medarbejderen gav ham en kort sikkerhedsinstruktion suppleret med en lille fortælling om jernalderøkser.

Drengen gik i gang og fik ”smag” for det. Så han knoklede løs det bedste han havde lært. Efter vel en halv times tid – hvor han fortsat gav den gas – stødte hans mor til og sagde med STOOOR begejstring: *”Guud – Oliver. Hvor er du bare dygtig. Du er jo en rigtig stenalderdreng”*.

Oliver sænkede øksen, kiggede over på mor og sagde med en liiidt træ stemme:

”Nej mor. Jeg er ikke en stenalderdreng – jeg er en jernalderdreng fordi den her økse er lavet af jern. Sådan nogle brugte man for 2.000 år siden”.

”Jamen det er den da også – hvor ved du alt det fra?”, spurgte mor.

Og Oliver svarede: *”Det fortalte damen mig, da hun viste hvordan man skal bruge øksen”* ☺

Undervisning

Sagnlandet Lejre repræsenterer et unikt læringslandskab på 43. ha. Dette landskab gemmer på talrige historiske rekonstruktioner fra stenalder, jernalder, vikingetid og 1800-tal. De historiske miljøer ligger i tidstypiske naturlandskaber, der skifter karakter med årtiderne og hvor medarbejdere iklædt datidens dragter og historiske dyreracer forstærker oplevelsen af at træde direkte ind i historien.

Undervisningsforløb

Sagnlandets Skoletjeneste har i 2018 udbudt i alt 14 forskellige undervisningsforløb. De er både varieret mht. fagligt indhold, men også strukturelt efter varighed og tilknyttet antal undervisere: Der udbydes følgende pakker: 1½ time med en instruktør, 3 timers-forløb med 2 instruktører, længere lejrskoleophold fra 1 døgn til 4 døgn med 2 eller 3 instruktører. Derudover kan skolerne booke et besøg på selve skolen, hvor instruktører i dragt og rolle ud drager ud til skolen medbringende tidstypisk udstyr.

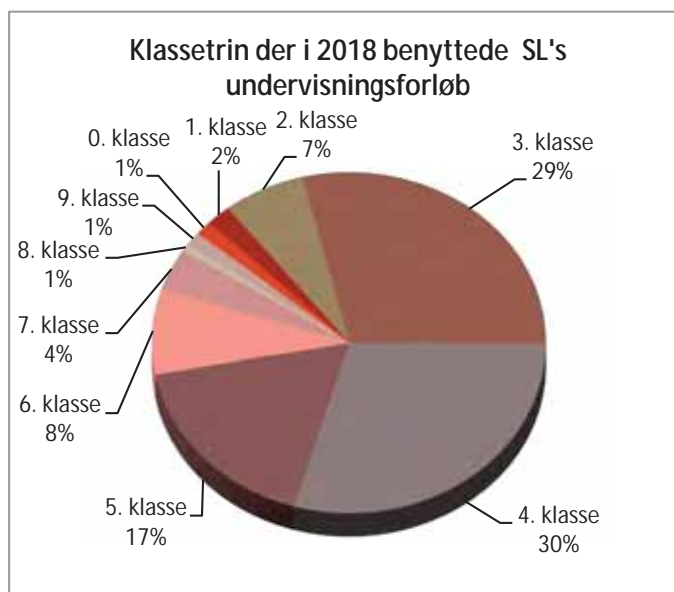
Tematisk omfatter forløbene følgende emner, der understøtter Forenklede Fællesmål og læringsmål:

- Stenalder: 1) De første jægere i Danmark. 2) Fra istidsjæger til de første skovbrugere. 3) En dag som stenalderfisker i Ertebøletiden.
- Jernalder: 4) Jernalderfolkets gudeverden. 5) Mød en keltisk flygtning fra Romerriget. 6) En dag i jernalderlandsbyen Lethra.
- Vikingetid: 7) Vikingernes idræt. 8) En dag som viking. 9) På lejrskole som viking (fra 2-4 døgn varighed).
- 1800-tal: 10) Årets gang i Krikkebjerghus. 11) Husmandsbørn i 1850'erne. 12) Leg og fortælling i 1850'erne.
- På tværs af tid: 13) Båldalen – alletiders oldtidsekspérimentarium. 14) Sagnlandet drager ud i skolerne.

Alle undervisningstilbud er i 2018 præsenteret i et printvenligt lærermateriale i brochuren "Levende Fortid". Her får lærere og pædagoger et godt overblik over alle undervisningstilbud samtidig med, at de kan læse om Sagnlandets pædagogiske profil og få en for forståelse for de historiske områder, de kan komme og besøge. Undervisningsforløb og Levende Fortid er tilpasset skolernes behov og støtter op omkring Forenklede Fælles Mål, særlige læringsmål, åben Skole, kanonpunkter samt elevernes trivsel og samarbejde.

Klassetrin der anvender Sagnlandets undervisning domineres af Indskoling (39 % fra 0.-3. klasse) og Melletrin (55 % fra 4-6- klasse), mens Udskoling ligger sidst 6 % fra 7-10. klasse). Alene 3-4-5 klasse-trin står for 76% af classespredningen.

Sagnlandet Skoletjeneste tilpasser de udbudte undervisningsbeløb efter særlige ønsker fra lærerne. F.eks. når gruppen der skal undervises omfatter flere elever end en enkelt klasse, herunder når flere årgange skal undervises på samme tid, eller når der er tale om børn med særlige læringsbehov.

Det er en fleksibilitet, der værdsættes af skolerne, hvilket følgende citater viser, der er plukket fra de faste skriftlige undervisningsevalueringer som Sagnlandet Lejre løbende indsamler:

"Et rigtigt spændende forløb med masser af viden og oplevelser. Fantastiske undervisere. Indlevende, pædagogiske, fagligt dygtige. Børnetække og gode til at sætte grænser. Lærerne er gode til at strukturere informationer i forhold til formidling til børn på 8-9 år :-). Vanvittigt inspirerende til skolens historieundervisning. Super veltilrettelagt forløb med både gode historier til næring af fantasi og historisk bevidsthed og praktiske gøremål til alle børn. De praktiske opgaver passede fint til børnenes alderstrin, og der var tilpas tid til fordybelse. Alle medarbejderne havde god kontakt til børnene og gav plads til spørgsmål."

Lærernes evaluering af alle tre 2. klasser sammen på forløbet "En dag i Jernalderlandsbyen Lethra"

"Virkelig godt, god oplevelse for alle. ... alle hænder var aktiverede uanset evner."

Lærer for gruppe af 1.-9. classes elever på "Forår og Påske i gamle dage"

"... masser af plads, gode instruktører der er involverende og engagerede. ... Stor venlighed og ro (Vi er autister). Rolige instruktører (Urd og Rana). Smagsoplevelser, urtesmagsprøver undervejs. Fantastisk at møde mennesker fra jægerstenalderen."

Lærer specialklasse 5.-6. klassetrin (autister) på "De første jægere i Danmark"

"Super godt. God mulighed for at aktivere børnenes sanser. Dejlig kreativ tilgang til læring."

Lærer 7-8. klasse, specialklasse, på "En dag som viking"

Pædagogik

Sagnlandets undervisningsforløb er inspireret af forskellige læringsteorier. Bl.a. John Dewey om **"Learning by doing"**, Dorothy Heatcote om **"lærer i rolle"**, Olga Dysthe om **"dialogisk undervisning"** og Howard Gardner om **"De mange intelligenser"**.

Undervisning i de historiske miljøer foregår i praksis vha. den pædagogiske metode **"lærer i rolle"** med vægt på dialogbaseret undervisning og involvering af alle sanser gennem praktiske aktiviteter, hvor eleverne selv skal være skabende. Derfor er Sagnlandets undervisningsinstruktører ikke alene klædt i dragter, der afspejler den tidsalder undervisningen omhandler, de har også hver sin helt personlige baggrundshistorie. Det stimulerer indlevelse og lyst til at lære:

Instruktørernes individuelle personhistorier opbygger vi gennem en kombination af deres egne, personlige livsoplevelser og universelle livsoplevelser, der er uafhængige af tid og sted. F.eks. at rejse, at flygte, at stifte familie, at kriges, at miste. Vi har døbt disse personer **"Historiens øjenvidner"**. En er f.eks. lejesoldat, en anden bortløben slave, en tredje bonde, en fjerde overvejer udvandring, en femte er indvandrer, en sjette er enke med småbørn osv. Det er skæbneforløb, der kendes til alle tider og steder.

Ved at arbejde med sådanne universelle roller og fortællinger i historisk klædning og perspektiv, opnår vi en distance, der gør det muligt at berøre følsomme emner og dilemmaer uden at overskride elevernes aktuelle livssituation. Men samtidig giver rollerne mulighed for akkurat at drøfte sådanne væsentlige livsvalg, konflikter, tab, sorger og glæder, der relaterer sig til børnenes aktuelle livssituation. På den måde sikrer vi med enkle virkemidler, at eleverne oplever historien i øjenhøjde med dem selv, deres samtid og egen livserfaring. Det giver børnene inspiration til at reflektere over det forhold, at vi som mennesker altid er et produkt af historien, men med mulighed for fremadrettet og selvstændigt at træffe andre og nye valg ud fra de indsigter og erfaringer, historien kan give os. Netop identifikation og kropslig udøvelse gør, at viden bliver til erfaring, der huskes af børnene.

Sagnlandets pædagogiske metoder i kombination med de autentiske historiske miljøer, giver nogle unikke læringsrum, som lærerne bl.a. karakteriserer således i de skriftlige evalueringer:

"Stedet har så fantastiske, realistiske/historisk korrekte miljøer, som tilfører undervisningen en unik mulighed for på egen krop at "være i en anden tid".

Lærer 2. klasse på "En dag i Jernalderlandsbyen Lethra"

"Autentisk. Unikt alternativ til klasseværelset, et rum man ikke selv har mulighed for at skabe på skolen."

Lærer 3. klasse på "De første jægere i Danmark"

"Autentisk, troværdigt og spændende. Et tilbud som aldrig kan læres gennem en bog."

Lærer 4. klasse på "Husmandsbørn i 1850'erne"

"Lære sig selv og fællesskabet at kende. Vigtigheden ved at anerkende hinandens arbejde. Indblik i vikingetiden."

Lærer 4. klasse på 3-dages lejrskole i Vikingetiden

"Den fordybelse, der ligger i at være i "rolle" i mange timer og at der kun bruges realistiske redskaber, tror jeg giver eleverne et godt indblik i hvor anderledes det har været. Denne erfaring kan bruges til at sætte spørgsmålstejn ved de forskellige forforståelser vi har, når vi skal beskæftige os med nyt stof."

Lærer 6-7. klasse på "Husmandsbørn i 1850'erne"

Skoleevalueringer – tilfredsanalyser af kvalitet og relevans

I forbindelse med afslutningen af gennemført undervisningsforløb gennemføres en kort, mundtlig evaluering med elever og lærere. Dialogen ledsages af en opfordring til at læren/pædagogen også udfylder et skriftligt evalueringsskema, der udleveres ved samme lejlighed.

Den opsamlende, mundtlige evaluering fokuserer på den læring, eleverne har opnået og hvordan læringen er opnået. Det bevirker, at eleverne bliver mere bevidste om, hvad de har lært, og hvad de gerne vil lære. Samtidig styrker vi deres evne til at erkende hvornår og hvordan de tilegner sig ny viden, færdigheder og kompetencer.

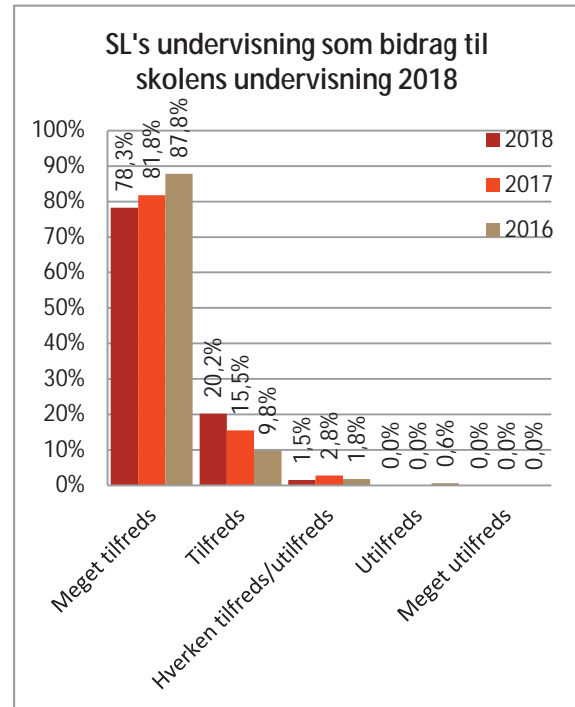
Det lærerrettede skriftlige evalueringsskema spørger bl.a. til oplevet kvalitet af forløbet på en skala fra 1 til 5 (fra Meget utilfreds til Meget tilfreds) suppleret med uddybende kvalitative spørgsmål, f.eks. forbedringsforslag, hvilke fag forløbene spiller ind i og hvordan skolen efterfølgende vil arbejde videre med forløbet.

Skoletjenesten i Sagnlandet bruger de skriftlige evalueringer i udvikling af undervisningsforløb og som en daglig "temperaturmåling" på det pædagogiske og fagfaglige niveau i undervisningen. Det sikrer, at faglig og pædagogisk kvalitet af undervisningsforløb stemmer overens med skolernes læreplaner og forventninger. Formidlere bruger samtidig svarene til selv-refleksion og løbende tilpasning af egen pædagogisk praksis og fagligt indhold i undervisningen.

De kvantitative analyser af 198 indkomne skriftlige skole- og børneinstitutionsevalueringer for 2018 som helhed viser høj grad af tilfredshed. Således angiver lærernes og pædagogernes kvantitative vurderinger:

- En tilfredshed på 98,5 % Tilfreds/Meget Tilfreds med Sagnlandets Undervisningsforløb (fordelt således: 78,3% Meget tilfreds. 20,2% Tilfreds. 1,5% OK. 0,0% Utilfreds. 0,0% Meget utilfreds).
- At 100 % vil anbefale et undervisningsforløb i Sagnlandet Lejre til andre kollegaer.

Forskydningen fra "Meget tilfreds" mod "Tilfreds" fra 2016 til 2018 afspejler den store og fortsat igangværende ombygning som blev igangsat i 2017 i form af opførelsen af det ny formidlings- og undervisningsmiljø "Sagnkongernes Verden". Ombygningen har medført at hele Sagnlandets vikingeundervisning foregår i et midlertidigt miljø frem til og med 2019.

Til gengæld er det glædeligt at samtlige lærerevalueringer utvetydigt angiver (100 %) at de vil anbefale Sagnlandet Lejres undervisningsforløb. Et par kvalitative citater fra evalueringerne uddyber hvorfor, lærerne finder Sagnlandets undervisning anbefalelsesværdig:

"Det er en spændende måde at lære om en "verden" der er svær at forstå."

Pædagog, børnehave. På "Båldalen, Alle tiders oldtidseksperimentarium"

"Dette bør alle opleve."

Lærer 1. klasse på forløbet "Midsommer og Sct. Hans i gamle dage".

"Det giver et stort udbytte til eleverne - og lærerne :-)"

Lærer 3. klasse på forløbet "En dag som stenaldersfisker i Ertebølletid"

"Det var et godt og intensivt forløb, som fangede eleverne. Tak for en skøn dag. Man kan virkelig mærke at "underviserne" brænder for deres roller og lever sig ind i tiden, både med sprog og udklædning."

Lærer 3. klasse på "En dag som viking"

"Helt unik Skoletjeneste. Folk med fantastisk viden, overblik, ro og formidlingsevne til børn."

Lærer 4. klasse på 2-dages lejrskole i Vikingetiden

"Det er en uddybning og indlevelse i vores 4. klasse tema om vikingerne som vi har hele året. At det også er en lejrskole - og det indirekte øger elevernes bevidsthed om socialt samarbejde. Det er et utroligt godt ophold, som har givet os meget."

Lærer 4. klasse på 2-dages lejrskole i Vikingetiden

"Super interessant forløb som de fleste har lært af. Tak! En elev sagde: "Det har været den bedste skoledag i mit liv"

Lærer 4. klasse på "En dag i Lethras jernalderlandsby"

"Det findes ikke bedre."

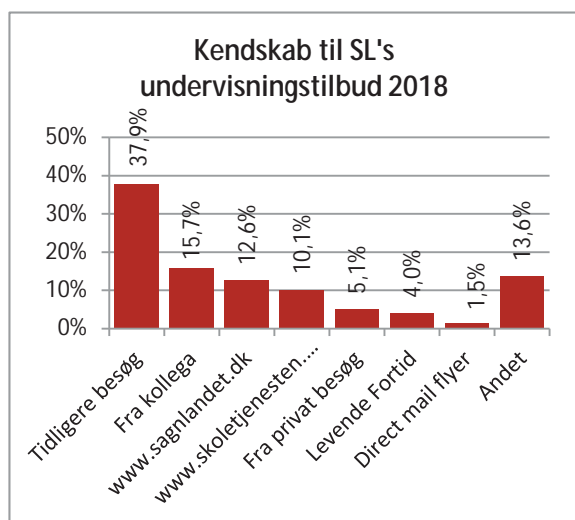
Lærer 4. klasse på "Husmandsbørn i 1850'erne"

"Vi har været meget tilfredse med det hele. Eleverne får nogle gode oplevelser herfra med hele klassen."

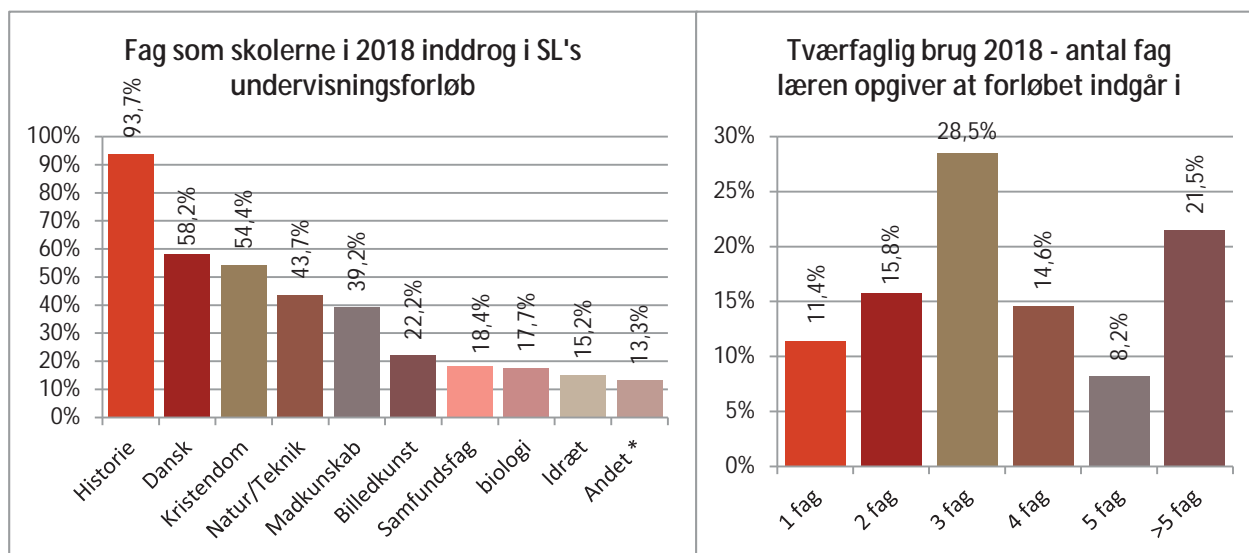
Lærer 5. klasse på forløbet "En dag som viking"

"We will come back to our routine, but I believe that was a great teambuilding for the class. Therefore, they might be more efficient in communication and cooperation. As I already wrote before, it was an amazing experience. Very well managed by super professional staff. THANK YOU SO MUCH."

Lærer 6. klasse International School på "Vikinglejrskole i 2 døgn"

Tilfredsheden med Sagnlandets undervisning afspejles også i lærernes kendskab til Sagnlandets undervisningstilbud. Her afslører de kvantitative analyser, at det i høj grad skyldes tidligere besøg. Over 1/3 har tidligere brugt Sagnlandets undervisningsforløb og knap hver 7 kommer på baggrund af anbefalinger fra kollega.

Analysen af skolernes evalueringer i 2018 viser, at Sagnlandets undervisning i altovervejende grad (88,6%) indgår i tværfaglig sammenhæng. Kun i 11,4% af besvarelsene nævner lærerne, at Sagnlandets forløb kun indgår i ét enkelt fag.

Mht. hvilke skolefag Sagnlandets undervisningsforløb oftest indgår i udgør top 5 i 2018 følgende fag, hvor faget "historie" ikke overraskende er en klar nr. 1. Lige knap 94% af lærerne bruger Sagnlandets undervisningsforløb i forbindelse med historieundervisning.

"Gaver til Guder" – et nyt undervisningsforløb udbudt i 2018

Som omtalt under afsnittet "Netværk og samarbejder for fremme af dannelse og læring" (s. xx) kunne Sagnlandets Skoletjeneste efter tre års udviklingsarbejde i samarbejde med Folkekirkens Skoletjeneste afvikle et særligt undervisningsforløb for grundskolens mellemtrin med fokus på religion og ritualer. Det var forløbet "Gaver til Guder" som ikke mindre end 1.692 lærere og elever fra 68 forskellige klasser gennemførte over tre timer. Et stemningsscenarie fra undervisningen giver et indblik i, hvordan et sådant abstrakt og metafysisk emne, kan gøres håndgribeligt vha. Sagnlandets særlige pædagogiske metoder og læringsrum:

"Den gode Dag skuer over landskabet efter den sidste klasse, der skal komme i dag. Tre klasser havde han allerede haft på besøg her på selveste Tors dag. Dag sidder på den forreste sten i Sagnlandet Lejres store skibssætning, der er rekonstrueret efter et vikingetids fund fra Gl. Lejre. Det ser imponerende ud. Han kan både høre og se, at eleverne er på vej. De maser op ad stien, løber lidt og er forpustede efter deres lange tidsrejse, indtryk og oplevelser. De skal lige få vejret, før Dag, der har dannet sig et førstehåndsindtryk af gruppen, vil indvie dem i stenenes hemmeligheder. Stenene rummer minder om både Sagnkongeslægten fra Lejre, en død kriger og hans træl og gravrøveri.

Nu ved han, hvordan han skal møde og være sammen med gruppen. Han glæder sig til at kunne fortælle om Balders gravfærd til dødsriget, mødet med Hel, og at ungerne kan udfordre hinanden i vikingeidræt ved at dyste om skibet skal sejle mod livet eller mod dødsriget. Denne gruppe var lidt larmende og passede ikke så godt på hinanden i idræts-legen, så det overrasker ikke Dag, at den fælles Brageskål, de skal udbringe til fremtidige drifter, lyder på et løfte om, at de gerne vil lytte mere til hinanden, så alle føler sig forstået og ikke bliver kede af det. Det er en god skål, som alle besegler med en slurk af det store drikkehorn, som de i rundkreds rækker op mod himlens magter og imod hinanden. "

Hver dag i september måned begav fire skoleklasser sig på en tidsrejse og blev mødt af tidsvidner, der i rolle og dragt udførte ritualer, fortalte historier og sagn og bragte historisk og arkæologisk kildemateriale til live og i spil. Repræsentanter fra to tidsaldre, jernalder og vikingetid, kom med hver deres bud på hverdagsguder, mosefund, rejsen til dødsriget og anræbelse på markedspladsens "hørg", et særligt gudehov og offersted, kendt fra skriftlige kilder.

Forløbet fik eleverne til at skabe historiske scenarier hvorigenem de fik kendskab til oldtidens forfattere lige fra Romerrigets Tacitus, Kalifatet i Bagdads Ibn Fadlan og det Nordeuropæiske Frankerrige med munkene Adam af Bremen og Thietmar af Merseburg. Et par uddrag fra de mange skriftlige evalueringer viser stor tilfredshed med den modtagne undervisning i det nye forløb "Gaver og Guder":

"Fortællerne var bare rigtig gode og dygtige og super-engagerede :-). Alle børnene var 100% opslugt når de fortalte og det var dejligt virkelig at kunne fordybe sig i fortællingerne - bare for fortællingernes egen skyld! Alle - høj som lav - 2-sproget eller indfødt havde mulighed for at få en fantastisk og berigende oplevelse. Der blev også rigtig fint draget paralleller til den "arabiske" verden og dermed til en masse fælles kulturarv."

Lærer 4. klasse på "Gaver til Guder"

"Dygtige rundvisere, der er supergode til at fange elevernes interesse. Gode fortællere. Stationerne var velplanlagte - god vejvisning fra sted til sted. Rundvisernes udklædning og indlevelse. Elevernes interesse skærpes og de har noget at relatere til, når vi kommer tilbage på skolen og arbejder videre med projektet."

Lærer, 4. årgang på undervisningsforløbet "Gaver til Guder"

"Fantastisk formidling! Godt med skift og bevægelse. Formidlingen!!! Nogle formidlere med tro på det de fortæller. Ganske naturtro og virkelighedsnær. Læringsrummet er åbent og godt, samt giver rige muligheder for udfoldelse og videntilegnelse pga. veloplagte undervisere."

Lærer, 4. årgang på undervisningsforløbet "Gaver til Guder"

"Gode, levende fortællere. Inspirerende og fantastiske læringsrum. Sagnlandet giver gode billeder til arbejdet i historie. Særligt vedr. Guder og Gaver gør det u håndgribelige konkret."

Lærer, 4. årgang på undervisningsforløbet "Gaver til Guder"

"Det har været lærerigt for eleverne at opleve tidsalderen. Der var plads til spørgsmål og især sproget/tøjet gav en god påvirkning på forløbet. Eleverne oplever tingene visuelt som gør læringsrummet underholdende og gør at alle har lyst til at deltage. Eleverne lærer ting som de ikke ville i et klasselokale. Selv lærerne har lært noget."

Lærer, 4. årgang på undervisningsforløbet "Gaver til Guder"

"Dygtige formidlere og skønt sted. Rigtig god struktur og god information til lærerne. Det er vigtig læring når eleverne får brugt alle deres sanser, samtidig med at de får bevæget sig."

Lærer, 4. årgang på undervisningsforløbet "Gaver til Guder"

"Fantastisk fra start til slut. De 4 "fortællere" var fænomenale! Eleverne var begejstrede."

Lærer 5. klasse på "Gaver til Guder"

"Medarbejderne var rigtig gode til at fange elevernes opmærksomhed og til at holde den. Eleverne er vilde med det!"

Lærer 5. klasse på "Gaver til Guder"

"Eleverne siger at I var gode til at fortælle og forklare. At vi fik lov til at "lege" os til viden. Det er et godt og lærerigt sted."

Lærer 5. klasse på "Gaver til Guder"

"Børnene blev fanget - de vil gerne på lejrskole heroppe. Gode fortællere. Børnene er aktive med lyst til at lære mere."

Lærer 5. klasse på "Gaver til Guder"

"Det fungerer altid godt når eleverne kan se og røre ved historien. Det er helt vidunderligt at komme ud og føle historiens vingesus. Når eleverne ser de forskellige ting, steder, beklædning giver det mulighed for undring og spørgsmål."

Lærer 6. klasse på "Gaver til Guder"

Til forløbet havde Sagnlandet Lejre produceret to skriftlige undervisningsmaterialer i form af en elevbog og en tilhørende lærervejledning. Forløbet er tilrettelagt med lektioner hjemme på skolen både før og efter forløbet i Sagnlandet.

Samarbejder med Professionshøjskolen Absalon om praktikforløb

Sagnlandet lægger stor vægt på eksterne samarbejder med uddannelsesinstitutioner, der ønsker at underkaste Sagnlandets forskellige praksis' analyse og stiller sig derfor gerne til rådighed som studieobjekt såvel som sparringspartner. Det skaber ny viden og dynamik i forhold til Sagnlandets egen udvikling samtidig med, at den kommende generation af lærere får kendskab til Sagnlandet særlige læringsrum og pædagogiske praksis.

PRAKTIKSAMARBEJDE "LÆRER I ROLLE": I 2018 prioriterede Sagnlandets Skoletjenesteafdeling bl.a. som led i sin partnerskabsaftale med Professionshøjskolen Absalon et 6 ugers praktikforløb med en lærerstuderende om undervisningsmetoden "lærer i rolle". Den studerende blev fulgt op til eksamen og eksamineret i faget praktik.

UNDERSØGELSE AF BEGREBET "LÆRINGSGLEMSEL" I FORHOLD TIL ELEVER MED SÆRLIGE BEHOV: Sagnlandets Skoletjeneste havde i 2018 tilknyttet 3 lærerstuderende fra Professionshøjskolen Absalon, der udviklede et fordybelsesforløb til en klasse med særlig behov. Deres pædagogiske sigte var at undersøge begrebet "**læringsglemsel**" i forhold til denne brugergruppe.

"Læringsglemsel" er den særlige magiske tilstand elever kan komme i, når de for en stund glemmer sig selv i mødet med et fagligt stofområde, hvor de får ny erkendelse og lyst til at vide mere. Det sker f.eks. når eleverne selv er produktive og gør sig egne erfaringer med og i Sagnlandets historiske verdner, så de i bare optagethed, glæde og begejstring glemmer, at de er i gang med at lære.

Citater fra årets skoleevalueringer beskriver netop, at denne særlige oplevelse af selvforglemmelse ofte opstår blandt eleverne, når de gennemfører Sagnlandets undervisningsforløb:

"Børn lærer med kroppen og sanserne og i dette forløb bliver sanserne og kroppen stimuleret."
Pædagog med børnehave (3-6 år) på forløbet "En dag som viking"

"Mine" unger har været optaget fra vi kom til vi skulle gå 3 timer senere. De blev gerne og sov. ALT. Udklædning/Tidsrejse/Arbejdets betydning for alle."
Lærer 1. klasse på forløbet "Midsommer og Sct. Hans i gamle dage".

"Helt fantastisk! Vores børn var helt opslugte. Fortællingerne og selv at "få fingrene i fadet".
Lærer 3. klasse på "De første jægere i Danmark"

"Meget spændende og lærerigt. God ide med at personerne spiller roller. Børnene nævnte flere gange at de syntes det var sjovt og spændende. At man føler man er i tidsperioden. At man laver mad og våben. Det var så gennemført."
Lærer 3. klasse på "De første jægere i Danmark"

"Det er vigtigt for mig at understrege hvor dygtige undervisere der er tilknyttet Sagnlandet. De lever sig ind i perioden og de får overbevist børnene, så de får en stor oplevelse."
Lærer 3. klasse på forløbet "En dag som stenaldersfisker i Ertebølle-tiden"

"Spændende og I var perfekte til at få eleverne til at leve sig tilbage i tiden. I havde et godt greb om eleverne og fangede deres opmærksomhed. God vekslen mellem praktiske opgaver og teori."
Lærer 3. klasse på "En dag i Jernalderlandsbyen Lethra"

"Super interessant forløb som de fleste har lært af. Tak! En elev sagde: "Det har været den bedste skoledag i mit liv!"
Lærer 4. klasse på "En dag i Lethras jernalderlandsby"

"Autentisk, troværdigt og spændende. Et tilbud som aldrig kan læres gennem en bog."
Lærer 4. klasse på "Husmandsbørn i 1850'erne"

"Engagerer børnene og den levendegjorte historie. Også at man er i landskabet - tiden standser lidt. Alle sædvanlige gøremål går i stå. En helhedsoplevelse. Mange sanseoplevelser, bål, vind, solenes gang, lyde."
Lærer 4. klasse på 2-dages lejrskole i Vikingetiden

Forskning

Sagnlandet Lejre – en kulturhistorisk feltstation

Sagnlandet råder over 43 ha. kulturlandskab. Landskabet rummer en række særlige biotoper, der ikke er sprøjtet eller udnyttet intensivt i 50 år: marker, enge, overdrev, skovgræsning, højskov, søer og moser. Sagnlandet råder over et stort hold af historiske dyreracer i form af urokser, vildheste, vildsvin, kreaturer, tamsvin, får, geder, gæs og fjerkræ. Hertil kommer en rig insektfauna med deraf afledt rigt fugleliv.

Hertil kommer områdets mange rekonstruktioner af boliger og monumenter i form af telte, hytter og langhuse samt gravhøje og monumenter, der er indgået i såkaldte "totalforsøg" og forsøg af fænomenologisk karakter.

Sagnlandet Lejre stiller sig derfor til rådighed som feltstation for forskellige, eksterne forskningsprojekter, hvor et stabilt, uberørt, men let tilgængeligt naturområde er vigtigt for f.eks. sammenligning med sideløbende, fuldstændigt kontrollerede forsøg i laboratorier.

De Historiske Værksteder – Potteri og Dragtværksted

Sagnlandet tilbyder stærke og efterspurgte faglige kompetencer inden for rekonstruktion af forhistorisk lerkar- og tekstilarkæologi qua dygtige rekonstruktionshåndværkere i de historiske værksteder Potteri og Dragtværksted.

I disse værksteder opretholder Sagnlandet praktisk viden og kundskab om ældgamle produktionsmetoder og udnyttelse af naturens materialer. Udover at sikre videreførelse af denne håndværksmæssige kulturarv fungerer Potteri og Dragtværksted som åbne formidlingsvinduer til glæde for studerende, forskere og gæster, der i værkstederne kan opleve og afprøve forskellige håndværksmetoder.

Jydepotter som kaffestel og jagten på det sjældne jydepotteler

I 2018 har Potteriet fremstillet et særligt kaffestel i jydepotteteknik i forbindelse med Landbohusenes fokus på kaffesmagning og formidling af kaffens kulturhistorie, der indgik som del af publikumsformidlingen i sæsonprogram 2018. Historisk findes der flere forlæg for sådanne kaffestel, hvor jydepottekonerne tydeligvis har taget udgangspunkt i datidens fine porcelænsstel og fremstillet dem i deres egen teknik. Nogle er endda ganske fint forarbejdet i forhold til hvordan jydepotter ellers ofte fremstår.

Potteriets arbejde med at bevare kendskab og kompetencer til udførelsen af den helt særlige håndværksteknik, der kræves for at kunne fremstille jydepotter forudsætter et meget plastisk ler. Det skyldes, at jydepotter ikke drejes, men derimod *trykkes* ud af én klump ler. Et sådant plastisk ler er ikke "hyldevare" nogen steder. Det findes alene i særlige i leraflejringer i Vestjylland, hvor jydepotterne oprindeligt blev fremstillet. Tilbage i 1970'erne fik Sagnlandet gravet og hentet en stor portion af denne type ler gravet i en lergrav anvist af en Else Marie Pedersen i Vonge, der var en af de sidste, aktive jydepottemagere på egnen. Siden er denne unikke lergrav dækket og plantet til.

I Sagnlandet har denne forsyning hidtil været basis for fremstillingen af jydepotter gennem 40 år, men er nu tæt på at være brugt op. Sagnlandets pottemagere har derfor de sidste på år været på udkig efter friske forsyninger af et meget plastisk ler for at kunne opretholde jydepottefremstillingen. I løbet af 2017 og 2018 har Potteriet derfor afprøvet ler fra forskellige områder i Vestjylland. Det bedste bud har vist sig at være en ny gravning af et meget finkornet og plastisk ler fra Willemoes Teglværk i Gørding. I efteråret 2018 fik Sagnlandet derfor meget velvilligt leveret en stor portion af dette unikke ler. Med den råvareforsyning skulle Sagnlandet Lejres jydepotteproduktionen igen være sikret mange år frem.

Projekt 1800 -tals service til Sagnlandets nye historiske Spisehus

Potteriets ansatte afsluttede sæson 2018 med en spændende studietur til Ehlers lertøjssamling i Haderslev og udstillingen "Skabt af ler" på Museum Silkeborg. Formålet med turen var at få inspiration og konkrete, opmålte eksempler på 1800 -tals lertøj, som kan bruges som inspirations forlæg til produktion af historisk service til det ny 1800-tals Spisehus under opbygning. (*Læs mere om spisehus-projektet under årsberetningens afsnit 1800-TALS SPISEHUS & AKTIVITETSOMRÅDE – nye gæstefaciliteter under opbygning s. 27*)

Produktion af pompejanske ten - og vævevægte til udstilling i Kina

Potteriet modtog i 2018 en bestilling på rekonstruktion af forhistoriske, italienske vævevægte og tenvægte fra tiden omkring Kristi fødsel. For CTR (Centre for Textile Research) ved Københavns Universitet fremstillede Sagnlandets dygtige pottemagere kopier af en række 2000 år gamle, pyramideformede vævevægte på baggrund af arkæologiske fund fra Pompei, Italien. Vævevægtene skulle indgå i et udstillingsprojekt i Kina.

Rekonstruktion af Vikingetidens dragter i samarbejde med Nationalmuseet

I 2018 har såvel Sagnlandets pottemagere og tekstilarkæolog indgået i samarbejde med Nationalmuseet i regi af forskningsprojektet "Velklædt i Vikingetiden"/"Fashioning the Viking Age". Til brug for forsøg med håndspinding af garn som forudsætning for at kunne forsøge at eftergøre vikingetidens stofkvaliteter, fremstillede Sagnlandets pottemagere tenvægte i 7 forskellige størrelser, mens 3 sæt vævevægte er undervejs. Alt bygget på fund fra 8-900-tallets Hedebj.

Disse tekstilredskaber skal bl.a. bruges i en række eksperimentalarkæologiske forsøg i Sagnlandets Dragtværksted gennem 2018-2020 med henblik på at skabe nye rekonstruktioner baseret på den nyeste viden og analyser af en rig mands- og kvindedragt fra henholdsvis Hvilehøj og Mammen. Dragtrekonstruktioner skal indgå i Nationalmuseets kommende, permanente vikingeutstilling (Læs mere om Sagnlandets rolle i dette forskningsprojekt og samspil med Sagnlandets eget projekt Sagnkongernes Verden under årsberetningens afsnit *SAGNKONGERNES VERDEN – Den ikoniske kongehal fra Gl. Lejre under opbygning/ Dragtproduktion til skoleelever og fortidsfamilier påbegyndt i 2018 s. 24*)

Bogudgivelse "Farverige Vikinger" i samarbejde med Københavns Universitet

I samarbejde med Københavns Universitet blev publikationen "*Farverige Vikinger*" udgivet i august 2018 i Sagnlandets tidsskriftserie "*Studier i Teknologi og Kultur*". Heri har ni forskere bidraget med artikler om farvebrug i oldtiden i almindelig og vikingetiden i særdeleshed.

I samarbejde med konservatorer på Nationalmuseets bevaringsafdeling har Sagnlandet foretaget farveanalyser af bemalede trægenstande fra danske vikingetidsfund. Den videnskabelige rapport blev synkront lanceret i maj 2018 som "open-source" dokument på Nationalmuseets og Sagnlandets hjemmeside i samarbejde med www.videnskab.dk, der sikrede presseomtale. Den fulde analyserapport kan downloades på:

www.natmus.dk/index.php?id=22336 og på www.sagnlandet.dk/sagnkongernes-verden/

Vikingetidens farvepalet er forsynet med henvisninger til det internationale farvekodesystem NCS. Farvekodesystemet gør det muligt at lave en præcis genskabelse af vikingetidens forskellige farver. Farvepalet med NCS koder har vi stillet til fri rådighed for alle, blot man ved brug henviser til "Udarbejdet af Nationalmuseet/Sagnlandet Lejre".

Bogen er udgivet som led i Sagnlandets realisering af *SAGNKONGERNES VERDEN – Den ikoniske kongehal fra Gl. Lejre under opbygning* (s. 21) og de nye analyseresultater af farver og pigmenter skal lægges til grund for bemaling af udvalgte bygningsdele, herunder billedskærerarbejder, i kongehallen.

Sagnlandets viden om plantefarvning omsat til kurser

I løbet af 2017 og 2018 har Sagnlandets dygtige plantefarver arbejdet på, at omsætte Dragtværkstedes store faglige viden om oldtidens farveplanter og farveprocesser til almene 3-dages kurser, der kan bookes via Sagnlandets hjemmeside.

Den ny, kommercielle kursusvirksomhed i Dragtværkstedet skal sikre at Sagnlandet fortsat kan opretholde og videreføre sine unikke kompetencer og viden indenfor historiske håndværk og teknologier, som f.eks. plantefarvning, gennem fastholdelse af kvalificeret personale i en tid med fortsatte, årlige besparelser på Sagnlandets statslige driftstilskud fra Undervisningsministeriet.

I 2018 gennemføre Sagnlandets plantefarver med stor succes og brugertilfredshed sådanne to tredages kurser á 1.999 kr. pr person. Hvert kursus kan max rumme 12 deltagere. I alt 23 betalende kursister deltog i de to udbudte kurser. Kursusaktiviteten videreføres i 2019.

Sagnlandets 13. Internationale jæger-samlertræf "Athra Gathering

I 2018 Sagnlandet arrangør og vært for 13. udgave af det internationale jæger- & samlertræf "Athra Gathering. Igen samledes ca. 40 europæiske formidlere, rekonstruktions-håndværkere samt forskere og studerende fra henholdsvis Københavns Universitet og Exeter University i det fem dage lange træf i uge 29. Træffet kombinerer på smukkeste vis eksperimentel arkæologi, etno-arkæologisk forskning, living-history og formidling. Fem forskellige stenalderperioder og rekonstruerede miljøer (fra Senistiden, Maglemose- & Kongemose-tiden, Ertebølletiden og Tidlig bondestenalder) blev levendegjort i Sagnlandet til formidling af de forskellige klimatiske perioder og ressourcelandskaber i vores fælles europæiske forhistorie.

Træffet havde formidlingsmæssigt fokus på "arven fra stenalderen" inspireret af det seneste årtis populære tv-shows om "Simple living", "Paleo-kost" og "Neanderthal-gener". I løbet af de fem dage kunne Sagnlandets besøgende opleve, hvordan vores stenalderforfædres ældgamle innovationer fortsat er en skjult del af vores moderne liv: Ingen ild og ingen musik uden friktion og perkussion, ingen værktøjer uden håndens intelligens, ingen plastteknologi uden keramisk

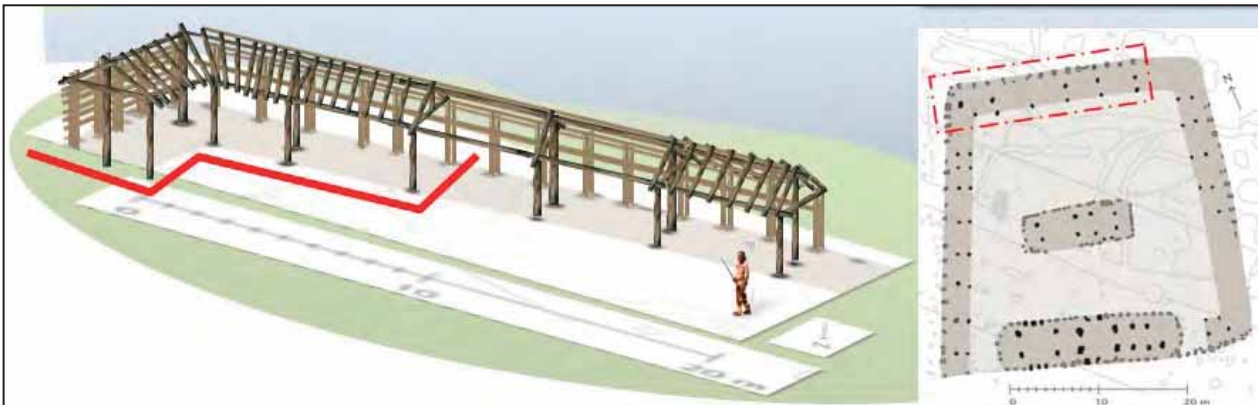
knowhow, ingen Kevlar eller Goretex uden tjæreforstærkning af naturfibre, ingen armeret beton uden fletværk og lerklining, og ingen smartphone eller computer teknologi uden flintstens silicium.

En formidlingsmæssig pointe var at rokke ved mange menneskers forestillinger om vores stenalderforfædre som primitive. De var ikke blot "heldige" overlevende. Nej, de var på alle måder smarte og visionære og udviklede forskellige teknologier og tilpassede deres levevis, så de øgede deres chancer for overlevelse og vækst i en verden præget af store klimatiske ændringer. Deres tilpasningsevne og kreativitet sikrede, at vi overlevede som art til nu. Tankevækkende nok er det lignende udfordringer, som vi i dag står over for at skulle forholde os i lyset af de aktuelle klimatiske, fødevareremæssige og demografiske forandringer, der er i gang. Det blev et træf, der gav anledning til mange fine refleksioner i dialog med publikum.

Rekonstruktion af hegns hus fra ældre romerskjernalder fortsat i 2018

I Sagnlandets jernalderlandsby *Lethra* blev det bærende tømmer skelet til et såkaldt "hegns hus" tilvirket og rejst i løbet af 2017. Det arkæologiske forlæg stammer fra et jysk bopladsfund, Hjemsted Banke. I løbet af ældre jernalder fra tiden omkring Kristi fødsel, begynder sådanne særlige funktionsbygninger at dukke op, der er integreret i de hegn, der omgiver den samlede gårdsenhed centreret omkring selve langhuset.

Som det fremgår af illustrationen, kan sådanne hegns huse, være ganske omfangsrige. De tolkes som bygninger med saddeltag og vægge af kvas/grenflet, der har sikret tørre, velventilerede forhold til opbevaring mv.

I 2018 fortsatte arbejdet med færdiggørelse af denne bygning, hvor bl.a. taget blev tækket. I 2019 fortsættes arbejde med at lave kvasvægge samt gulv. Når den nye facilitets- og økonomibygning står færdig om et par sæsoner, skal den bruges som ramme for håndværksaktiviteter. Ikke mindst på regnvejrsdage. Her kan såvel Sagnlandets formidlingshåndværkere som landsbyens fortidsfamilier i højsæsonen nemt indbyde mange besøgende til prøv-selv håndværksaktiviteter, idet hegns huset er helt åbent ind mod landsbyens indre. Det giver langt bedre plads for håndtering af mange mennesker sammenlignet med landsbyens langhuse, der har begrænset lysindfald og plads.

Erhvervssamarbejder

I 2016 påbegyndte Sagnlandet Lejre den spæde opbygning af en erhvervsklub hvor i alt 6 virksomheder tegnede medlemskab. I 2018 rundende medlemstallet i alt 20 medlemsvirksomheder.

For at blive medlem, kan interesserede virksomheder vælge mellem 4 forskellige typer af medlemskab og priskategorier, der afspejler forskellige grader af medlemsfordele: BASIC (2.500 kr.), EXPERIENCE (5.000 kr.), EXPLORER (15.000 kr.) og ADVENTURE (25.000 kr.).

Vi har defineret frem gode grunde for at tegne et virksomhedsmedlemskab:

- EKSPONERING for over 50.000 gæster fra mange målgrupper
- IMAGEPLEJE via samarbejdet med en almennyttig institution
- NETVÆRK i mødet med ildsjæle som dig selv fra andre dele af erhvervs- & kulturlivet
- RABATTER på entré, mødefaciliteter & arrangementer for din virksomhed
- MEDARBEJDER & KUNDEPLEJE på et anderledes mødested rig på natur & kultur oplevelser

Med erhvervsklubben er det Sagnlandets ambition at knytte virksomheder og Sagnland tættere sammen i et gensidigt udbytterigt arbejde. Det sker dels gennem netværksmøder for medlemmerne med Sagnlandet som vært og ramme, og dels ved at medlemmerne får tilbudt forskellige medlemsfordele, der skal inspirere til deres brug af Sagnlandet i andre sammenhænge.

Sagnlandets arbejde med rekruttering af medlemmer fortsatte i 2018 og ved årets udgang var erhvervsklubben vokset til 19 virksomheder fordelt på tre af klubbens fire medlemskategorier. Medlemmerne omfatter:

- EXPLORER: Vestergaard Company
- EXPERIENCE: Danske Bank, Roskilde afdeling. Bondeskovgård Savværk. TVC Advokatfirma, Roskilde. Åvang ApS. - Byg, Anlæg & Park
- BASIC: BDO - Statsautoriseret revisionsaktieselskab, København. Beierholm Revision, Roskilde. Clio Online. Dansk Drone

Kompagni. Elgaard Architecture. Hegnsmontagen. Erhvervsforum Hornsherred. Hegnsmontagen Aps; KLJ-EL, ApS. KonditorBager Lejre. MaDahm Consulting. Nykredit Roskilde. Restaurant Herthadalen. VVS Firmaet Bad Experten A/S. Wohlert Arkitekter.

I 2018 blev afviklet i alt tre netværksmøder, hvoraf to med eksterne oplægsholdere. I maj samledes Erhvervsklubbens medlemmer om oplægget **"En retsmedicinens arbejde i historiens tjeneste"**. Her fortalte professor og leder af retsmedicinsk afdeling ved Københavns Universitet, Niels Lynnerup, om et anderledes, og spændende arbejde, der både giver nye indsigter i forhistoriske menneskers daglige levevilkår og død og som også indgår i opklaring af aktuelle kriminalsager.

I maj mødets medlemmerne under åben himmel i Sagnlandets Jernalderlandsby Lethra til en fornøjelig **"ryste-sammen-oldtids-dyst"**. Her blev medlemmerne inddelt i hold, der skulle dyste i forskellige jernalderdiscipliner, der bl.a. skulle vise om man var i stand til at skaffe sig ild, lys og varme ved at lave ild med flint og ildstål samt sørge for tøj på kroppen og sejldug til at krydse Atlanten med ved at spinde uld til tråd på håndten mv. Det viste sig, at medlemmerne var rigtige iron men og iron women, der uden tøven tog udfordringerne op med smil på læben.

I september oplevede klubbens medlemmer Asger Høeg, tidligere direktør gennem en menneskealder for Danmarks største science center Experimentarium, der med indsigt i naturvidenskabens landvindinger gennem historien holdt et fascinerende oplæg **"Det er svært at spå – men ikke om fremtiden"**. En tankevækkende forudsigtelse var, at hvor mennesket til nu havde formet naturen og samfundsindretningen gennem teknologiske landvindinger var næste skridt at forandre mennesket selv via kombination af informations- og bioteknologi

Der skal her lyde en varm tak til disse virksomheder for deres opbakning til Sagnlandet Lejres arbejde.

Frivillige

Sagnlandet Lejres Venner

Sagnlandet Lejre har en støtteforening, Sagnlandets Venner i Lejre, stiftet i 1986, der yder en værdifuld hjælp til Sagnlandet:

Foreningens formål er at skabe og opretholde forbindelsen mellem Sagnlandet Lejre og personer, institutioner samt virksomheder, der er interesserede i Sagnlandets virke, at udbrede kendskabet til og interessen for Sagnlandets arbejde samt ved særlige fysiske arrangementer at dyrke forbindelsen mellem Sagnlandet Lejre og Sagnlandet Lejres Venner. (vedtægternes § 2)

I 2018 talte foreningen 164 betalende medlemmer. På årsmødet i Kulturhuset Felix i Lejre blev Ulla Pinborg i marts genvalgt som formand med akklamation. Årsmødet bød endvidere på et spændende og velbesøgt offentligt foredrag. Her fortalte direktør for Sagnlandet Lejre og ejer af Bondeskovgård Savværk om Sagnlandets store igangværende vikingetidsudbygning, Sagnkongernes Verden, der genskaber kongehallen udgravet i Gl. Lejre i fuld skala.

Ca. 70 medlemmer støtter i forskelligt omfang også op med praktisk bistand til diverse arbejdsopgaver. Det sker gennem forskellige laug, der er tilknyttet Sagnlandets historiske områder eller som frivillig på konkrete arbejdsopgaver og aktiviteter, undtagen undervisning.

De praktiske arbejdsopgaver og aktiviteter, man kan bistå med er f.eks. pasning af historiske haver, klining og kalkning af huse, reparation og vedligehold af historiske bygninger, fletning af hegn og meget mere. Foreningens bestyrelse arrangerer desuden udflugter, foredrag og kurser for foreningens medlemmer.

I 2018 har de særligt aktive medlemmer i de forskellige laug bl.a. arbejdet med vedligehold af bygninger og inventar i Landbohusene, Jernalderlandsbyen og Stenalderbopladsen samt pasning og plejet Sagnlandets smukke Landbohaver og Middelalderhave, der med sine dufte og smukke planter og blomster er til stor glæde for mange gæster. Smedelaugget har udover at passe smedjen også deltaget i bemanning af samme på udvalgte tidspunkter i sæsonen. En lille gruppe har desuden arbejdet ved de Historiske Værksteder, hvor Dragtværkstedet bl.a. af dygtige frivillige fik opført en ny smuk, udvendig trappe med lille terrasse til første sal.

To gange årligt afholdes en forårs- og efterårsindsatslørday, hvor Sagnlandets Venner og medarbejdere arbejder sammen om klargøring til sæson og nedpakning for vinteren. Det er en meget stor hjælp for Sagnlandets medarbejdere, når mellem 70-80 frivillige voksne og børn tropper op og hjælper med stort og småt lige fra rejsning af store, tunge vikingetelte og til at lægge frisk halm i jernalderlandsbyens senge. Denne indsats fejres med en stor og velfortjent middag lørdag aften, hvor frivillige og personale hygger, skåler og glæder sig over de opnåede resultater. En anden festlig dag er årsfesten en lørdag i august, hvor ansatte og venner fejrer Sagnlandet og samarbejdet med grillmad og fælles hygge under åben himmel.

Ved det årlige juleåbent tre weekender i december fik Sagnlandets Formidlingssektion igen flot frivillig hjælp til bemanning af de mange åbne værksteder og aktiviteter, der i den grad tiltrak rekord mange besøgende i 2018.

Der skal her lyde en stor og varm tak for den store indsats som alle de aktive Venner yder for Sagnlandet og dets medarbejdere.

Frivillige historiske grupper og foreninger

Sagnlandet Lejre samarbejder hvert år med mange forskellige typer foreninger, der bistår Sagnlandet med aktiviteter på årets sæsonprogram. Det kan f.eks. være historiske re-entactment grupper som jernalderhæren Prindsens Hverving, der er fast tilknyttet Sagnlandet og andre grupper på ad hoc basis. Andre grupper er specialiseret i vikingetiden, Romerriget, stenalderen osv.

Hertil kommer andre interessegrupper med fokus på traditionelle håndværk og lign. Bl.a. har en gruppe af dygtige pileflettere de seneste år bistået med at skabe opmærksomhed om dette smukke, traditionsrige håndværk.

Samarbejdet med disse grupper og foreninger gør det muligt for Sagnlandet at skabe store events og optrin til glæde for såvel publikum som foreningerne selv. I Sagnlandet får de en god fælles oplevelse, når de sammen demonstrerer og formidler deres kunnen og viden for et stort publikum.

CSR (Coorporate Social Responsibility)

Samarbejder med velgørende organisationer

Sagnlandet Lejre har udarbejdet en CSR (Coorporate Social Responsibility) politik: Vi ønsker at gøre vores kulturoplevelser tilgængelige for målgrupper, der af økonomiske/sociale grunde ikke har mulighed for et besøg. Derfor har Sagnlandet taget initiativ til samarbejde med almennyttige og velgørende organisationer for at løfte vores samfundsansvar. Af disse grunde donerer Sagnlandet løbende fribilletter til almennyttige og velgørende organisationer, ligesom vi indgår samarbejdsaftaler om reduceret entre. Det sikrer, at organisationernes brugere kan opleve Sagnlandets videnskabelige kulturformidling på meget fordelagtige vilkår.

Sagnlandet Lejre har indgået en treårig partnerskabsaftale med RED BARNET for perioden 2017-2019 og donerer hvert år 500 sæsonkort til en samlet værdi af over 100.000 kr. som RED BARNETS medarbejdere kan uddele til børnefamilier, der af forskellige grunde ikke har samme muligheder for adgang til kulturoplevelser.

Red Barnet får desuden 150 fribilletter til uddeling blandt egne frivillige, der yder en stor og vigtig social indsats. Samarbejdsaftalen giver desuden RED BARNETS mange frivilligkoordinatorer mulighed for adgang til pædagogiske kurser i Sagnlandet til særpris. Aftalen blev ultimo 2016 fornyet og udvidet til at omfatte perioden 2017-2019. I denne periode modtager Red Barnet hvert år 500 gratis sæsonkort til familier samt 150 fribilletter til Røde Kors egne frivillige, der.

Sagnlandet modtager løbende mange henvendelser om sponsering af fribilletter og gavekort mm. fra en lang række frivillige organisationer inden for sport, ældre, almennyttigt arbejde mm.

I 2018 støttede Sagnlandet blandt andet følgende foreninger/arrangementer: Hvalsø-Roskilde-Holbæk Tennismesterskaber; Café l'Oase – Allerød Røde Kors afd.; Roskilde Domsogns Menighedspleje, Skovløberens Motionsløb, Lejre; Røde Kors, efterårsferie for udsatte børn; IBIS-Hele Verden i Skole; Kræftens Bekæmpelse – Stafet for Livet i Borrevjle, Boligområdet Værebros Park med unge og indvandrere i Gladsaxe; STH – Servicehunde Til Handicappede, Handicaporganisationernes Hus; Bramsnæs Sejlklub julebanko, m.fl.

Bæredygtighed

Sagnlandet Lejre tilstræber i videst muligt omfang inden for sit økonomiske råderum at tænke bæredygtighed ind i sin daglige drift.

Derfor er Sagnlandets Velkomstcenter og Multihus doneret af henholdsvis Velux Fondene og Augustinus Fonden bygget med henblik på bedst mulig udnyttelse af energiformer, der er CO2-neutrale. Vi anvender således jordvarme og solfangere til rumopvarmning og til brugsvand.

Den ny kongehal under opførelse skal ligeledes opvarmes vha. et nyt 4000m² stort jordvarmeanlæg. Sagnlandet Lejre fik i 2015 certificeret sit historiske dyrehold som økologisk landbrug.

Formålsparagraf

Dynamik og udvikling er rodfæstet i Sagnlandet Lejres vedtægtsbestemte formål:

Centrets formål er at drive et forskningscenter for udførelse af etnologiske, historiske og arkæologiske eksperimenter. Herunder hører gennemførelse af forskningsopgaver og viderebringelse af resultaterne gennem videnskabelige kanaler og aktiv formidling og undervisning til borgerne. Alle indtægter anvendes til opfyldelse af dette formål.

Vision: En Fortid i en Nutid med en Fremtid

Sagnlandet Lejre tilstræber at vise, at historisk indsigt altid kan perspektivere nutidens problemstillinger samt at vores valg i dag, har konsekvenser for dagen i morgen.

Vision: En Fortid i en Nutid med en Fremtid

Børn og unge er morgendagens kultur- og naturforvaltere. Derfor er vores vigtigste opgave at give børn og unge indsigt i sammenhænge mellem teknologisk innovation, samfundsmæssige forandringer og ændringer i menneske- og natursyn gennem årtusinder. Vi har det udgangspunkt at:

- HANDLING uden HOLDNING signalerer LIGEGYLDIGHED ligesom
- HOLDNING uden INDSIGT signalerer FORDOMSFULDHED.

Derfor ser vi historisk indsigt som et stærkt udgangspunkt for børn og unges udformning af fremtidens samfund og værdisæt på.

Derfor hedder vores vision "En fortid i en nutid med en fremtid."

Mission: Jeg prøver og jeg forstår

Aktiv deltagelse er en hjørnesten i Sagnlandets virke og fremgår af vores mission. Den er inspireret af et gammelt kinesisk ordsprog: *Jeg hører, og jeg glemmer. Jeg ser, og jeg husker. Jeg prøver, og jeg forstår.*

Mission: Jeg prøver og jeg forstår

Sagnlandet Lejres mission er at skabe og formidle viden og forundring om fortidens levevis gennem eksperimental arkæologisk forskning, levendegørelse og undervisning baseret på aktiv deltagelse

Værdigrundlag: Mangfoldighed – Forståelse - Ansvar

Sagnlandet Lejre formidler historie for børn og voksne i en tid, der præges af globalisering. Hver dag bliver samfundet stedse mere komplekst og multikulturelt.

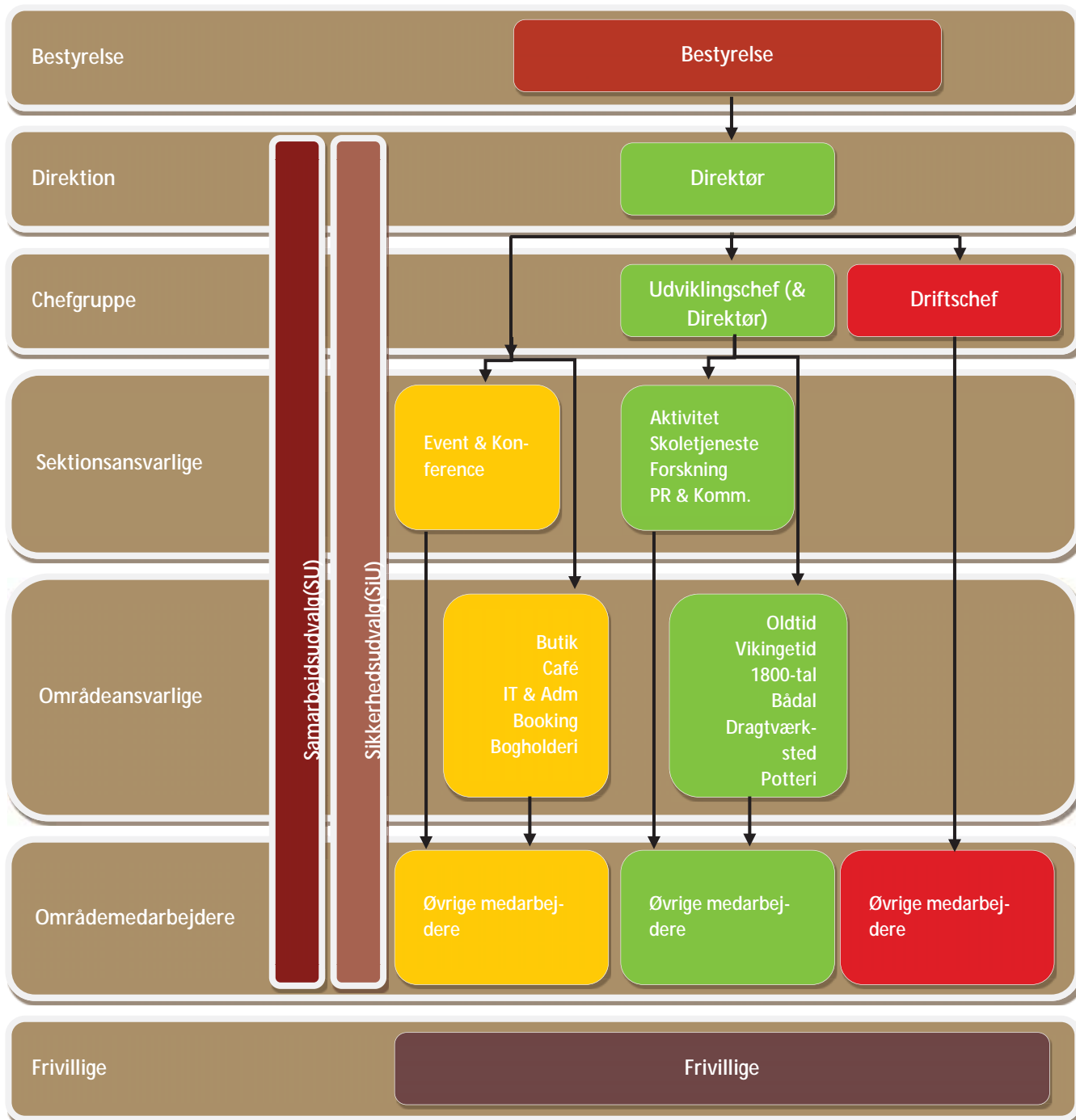
For at begå sig i respektfuld dialog i et sådant samfund, anser vi indsigt i historiske sammenhænge – ikke mindst hos børn og unge – som del af et dannelsesprojekt. Det viser, at alle mennesker har rødder i en specifik kultur, de er rundet af. Vi er alle historieskabte og historieskabende. Derfor har vi også et ansvar for, hvordan fremtiden skal se ud. Derfor baserer Sagnlandet Lejre sine aktiviteter på et værdigrundlag der tager udgangspunkt i følgende nøgleord:

Mangfoldighed i menneskers kultur, selv- og omverdensforståelse belyst i historisk perspektiv.
Forståelse af sammenhænge mellem kulturel baggrund og natursyn og ressourceudnyttelse.
Ansvar for en bæredygtig forvaltning af kultur- og naturarv

Organisation

Protektor: Hendes Majestæt Dronningen

Bestyrelse

Protektor	Hendes Majestæt Dronningen		
Forretningsudvalg	Formand Professor, Dr. Phil Kristian Kristiansen Göteborg Universitet	Næstformand Advokat Flemming Damgård Larsen, Kommunalbestyrelses- og Regionsrådsmedlem,	Peter Skak Iversen, tidligere direktør DONG ENERGY A/S
Øvrige bestyrelses- medlemmer	Konsulent Asger Høeg Tidl. Direktør Experimentarium	Direktør Dorte Kiilerich Living Concepts	Professor, dr.phil. Morten Meldgaard, Statens Naturhi- storiske Museum
	Borgmester Carsten Rasmussen, Lejre Kommune.	Civil ingeniør Søren Kähler	Direktør Christine Antorini, Novo Nordisk LIFE
Observatør	Godsejer John Munro Ledreborg Slot		
Revisor	Statsautoriseret revisor Peter Rasborg BDO Revisionsaktieselskab		

Direktion

Direktør	Direktør Lars Holten	
Chefgruppe	Udviklingschef (& Direktør) Lars Holten	Driftschef Stig Claussen

SAGNLANDET LEJRE – Historisk-Arkæologisk Forsknings- og Formidlingscenter
 Slangealléen 2 – 4320 Lejre
 Tlf. 4648 0878 – www.sagnlandet.dk – kontakt@sagnlandet.dk
 CVR: 33247257

BDO Statsautoriseret revisionsaktieselskab
 Havneholmen 29 – 1561 København V
 Tlf. 3915 5200 – www.bdo.dk – koebenhavn@bdo.dk